

తారాశనాంకం

[నాటకం]

రచయిత:

కొప్పరపు సుబ్బారావు

‘శాసనారా’ ‘నేటినటుడు’ ‘నూర్జహాన్’ ‘వసంతశ్రీ’

ఇత్యాది నాటక రచయిత.

ప్రకాశకులు

జీ మోడరన్ పబ్లిషర్స్, (రిజిస్టర్డ్)

హైదరాబాద్ - తెనాలి

నెల :

ఒక గూఢ యి సన్నెండు అక్షాలు.

బెజవాడ శ్రీ రాజరాజేశ్వరీ నాటకమండలివారగు
శ్రీయుద్ధి పి. సూరిబాబు — శ్రీమతి సి. హెచ్. రాజేశ్వరీ
తప్ప

ఇతరులు ఎవ్వరూ ఈ నాటకాన్ని ప్రదర్శింపరాదు.

చతుర్థ ముద్రణము - మార్చి 1956

సర్వస్వాధీనములు ప్రకాశకులవి.

ESWARA PRINTING PRESS, TENALI.

స విా క్త

~~~~~

చిరంజీవి పి. నూరిబాబు కోరగా ఈ నాటకం వ్రాశాడు. దీని తొలి ప్రదర్శనం ఏలూరులో 1944 సం. అక్టోబరు 29 వ తేదీన జరిగింది. మొదటి అయిదు నెలలు కాల పరిమితులనే ఈ నాటకం నెలకొనెలాగు సురక్షితమైంది. ఈ నాటకం ఇంత త్వరలో ఇంత హింసామోహాన్ని పొందగలుగుటకు ముఖ్య కారణం ఏమిటగా-దీన్ని ప్రదర్శించు టులో సామాజికులు చూడక కొద్దిదనం-కినగా, శ్రేష్ఠ కిక్కురాలు, సమైక్యతా కారం (Team Work), ఉచిత రంగాలం కాదు, అన్నిటికంటే ప్రశంసనీయ పాటలు వంటి క్రిమిక్షణ.

నేటి నెల కిరాయిలు 'కాంబినేషన్' అనే పేరుతో అలాజికంగా ఉడుకూ ఉన్న ఆరోపణ: ప్రదర్శనలకు చూచి చూచి, విసుక్కున్న పేక్షకుల కాన్ని ఈ కొద్దిదనం వ్రాతగా ఆశ్చర్యించింది. ఇందుకు చిరంజీవులు పి. నూరిబాబు, సి. హెచ్. రాజేశ్వరీ కళాశ్రీయుల మన్ననలకు ఆత్మంతము పాతుకు.

కళాశ్రీయులలో మన ఆంధ్ర సజీవములు ఏ ఇతర రాష్ట్రానికీ సజీవములకా తీసిపోయి. కాని, మన నటులలో వ్యక్తిత్వం బోసి, సహకారం సమర్థిపోయింది. ఉదరా రాధనావేశం వారి హృదయాలకు ఆక్రమించింది—కళారాధనావేశం ముటుకు వెనపులు చాటుకు. ఇది నిజం—కాబట్టి నిశ్చయం !!!

ఉదరం మొదట-కళ త్యాగి: ఒప్పుకుంటా. ఆలీముండు ఆభివృద్ధి అనిజమే కాని పాదుగుమూడు—పాటత్యాగ! ఘరి, పాదుగుకోపి పాటత్యాగమున్నారే మన కిరాదులు !! చిల్లరలు సంగతి అలావుండండి. ఆంధ్ర నాటక కళ తనలో మూర్తిపించింది చెప్పకుంటూ, భీకర బిరుదాలను భరించ ఒక్కొక్కరినీ ఆటకు రెండు వందలు గూపాదులు కిరాయి తీసుకుంటూవున్న మన ఒకటోతరగతి నటులనూ ఏమనాలి?

నాటక ప్రదర్శనం సర్వాయముందరాల ఉండాలంటే, దానిలో పాటగానే నటులలో సమైక్య సహకారం ఉండాలి. సమైక్య సహకారం ఉండాలంటే ఒక స్థిరమైన సమాజం ఉండాలి. ఇది అంతరితే తెలిసిన సత్యమే! కాని ఆచరణలో పెట్టగలిగిన వారు ఆంధ్రదేశం మొత్తం మీద ఇప్పుడు ముగ్గురే కనబడుతున్నారు—వారిలో ప్రభములు, బంధు వ్యాప్తులైన శ్రీయుతి డి.వి. సుబ్బారావు గారు, ఇప్పుడు శ్రీయుతి పి. నూరిబాబు శ్రీమతి రాజేశ్వరీ. డి.వి. సుబ్బారావు గారు చిత్తశుద్ధుల కళారాధకుడు కాబట్టి, స్వయంగా ఒక సమాజాన్ని నిర్మించుకొని, దానిని పెక్కిండ్ల సంచి పట్టుకుంటూ నడుపుతూ కిరాయి నటులచేత అనక్షణం భూమిచేతుకుతున్న ఆంధ్ర నాట్యరంగానికి ప్రాణదానం చేస్తున్నాడు. ఆరువేళ్లు ఈ నేప ఆంధ్ర నాటక కళాశ్రీయులు ఎన్నటికీ మరువరాని సేవ. వారితర్వాత ఇప్పుడు మా నూరిబాబు మారాజేశ్వరీ తమ రాజేశ్వరీ నాటక ముదలి దారాచేసుకొ క్రి మిక్కిలి కానునీయం.

సమాజం లేకుండా, సమిష్టి సహకారం లేకుండా, క్రమశిక్షణలేకుండా, ఉచిత రంగాలంకార సామగ్రిలేకుండా, 'కాంబినేషన్' బులు అడుతూవున్న ఆ ఆరాజకపు నాటకాలను ఇన్నాళ్లు ఎలా సహించి ఉంటున్నాం? ఇవాని సులభం. ఇంట్లో దోమల్ని కిగిలో చురికినీ ఎలాడహించి ఉంటున్నామో అలాగే వీటిని!

మన హిందూమనస్తత్వంలో ఆహింసా సహనమూ వేళ్లు పాతుకుని ఉన్నాయి. ఈ రెండూ మనజాతికి అలంకార ప్రాయాలనీ, విశాల ప్రపంచములో ఈరెంటికి మనదే అగ్రస్థానమనీ, మనకు మనం సంతోషించటం కద్దు - ఖండాలకేరవాసులుకూడామనల్ని పొగడటం కద్దు. కాని మన ఆహింస దుర్బలత్వంలోకి, మన సహనం ఉడత్యంలోకి దిగజారుచువుడు, జాగృతికి వేళ్ల అయిందని తెలుసుకోవాలి.

శేషం వెంకటపతి రచించిన తారాశశాంకములో నిషవ్యాసలలో కొన్నిటిని కూడాలు తిప్పకుండా, కొన్నిటిని అక్కడక్కడ సవరించి, ఈ నాటకరచనలో నేను ఉపయోగించు కున్నాను ఆషవ్యాసలకు “ ” ఈవిధమైన గుర్తులు ఉంచాను.

ఈ తారాశశాంక నాటకరచన నన్ను చాలాకష్టపెట్టింది. ఎందుకంటే శేషం వెంకట పతి రచించిన కథావిధానాన్ని బట్టి, ఈ కథయెడల సహనీకంలో ఒక హేయభావం పాతుకుపోయింది. ఆ హేయభావాన్ని తొలగించి, కథయెడలా అందలి పాత్రయెడలా ప్రేక్షకులకు సానుభూతి కలిగేటట్లు రచించడమంటే ఏటికి ఎదురీదడమే అయింది!! ఎంతవరకు నాకృషి ఫలించిందో ప్రేక్షకమహాజనులే నిర్ణయింతురుగాక!

జైబాడ, }
ఆగస్టు 1951 }

కొప్పరపు సుబ్బారావు

తారాశశాంకము పాత్రలు

పురుషులు

బృహస్పతి

అత్రి

శుక్రదు

వారదుడు

చిన్న చంద్రుడు

చంద్రుడు

అబోదరుడు (అంబూ)

అంబుకేశ్వరుడు (జంబూ)

మాతలి

కొందిరు కిష్యులు

వటువులు వగైరా

స్త్రీలు

తార

శాంత

అనసూయ

అంకం ఒకటి

దృశ్యం ఒకటి

అత్రి ఆశ్రమం

అత్రి అననూయ వటువులు ఇతరచహర్షులు పురోహితుడు ఉన్నారు. ఉపనయనం అయిపోయింది. ఋషులు ఆశీర్వాద మంత్రాలు చెబుతున్నారు. చదివినతర్వాత చంద్రునిమీద అక్షతలు జల్లుతారు. అటు పీమ్మట, అత్రి అననూయ చంద్రుడు పీటలమీదనుంచి లేస్తారు.

మొదట వస్తారు.

అత్రి- నాయనా! చంద్రా! భగవత్స్వరూపులగు ఈ మహర్షులకెల్ల నమస్కరించి వారి అమోఘాశీర్వాదములచే బభ్రతుడవుగమ్మా!

అత్రి అననూయలు చంద్రుడిచేత ఒక్కొక్క మహర్షికి నమస్కారం చేయిస్తారు. చంద్రుడు “వందేభగవన్!” అంటూ నమస్కారం చెయ్యగా “విద్యాసంపన్నోభవ!” అని ఒకరూ, “విషయసంపన్నోభవ!” అని ఒకరూ, “క్షీర్తిసంపన్నోభవ!” అని ఒకరూ వీరిస్తారు. అనంతరం—

అత్రి- అననూయా!

శా. ఎన్నోనోములునోచి యీచిఱుత న య్యాశ్రమసామంబుచే
గన్నా మెంతయుఁబెంచినాము వడుగున్ గావించినామీపయిన్
గొన్నాల్లేగురునొద్దకోయనిపి యీ కుఱ్ఱన్ సువిజ్ఞానసం
పన్నున్ జేయఁగ వేళవచ్చె, నికఁబంపన్ మేలుగాదే సఖి!

అన- ఈతడు విద్యావంతుడౌటకు మనస్సు ఉత్సహించుచున్నాడు. వియోగప్రాప్తికి ఆరాటపడుచున్నది. నాథా! ఇప్పుట్టునా విన్నపమొండు కలదు.

అత్రి- ఎట్టిదది?

అన- బ్రహ్మర్షిచంద్రులుకు వేదవేదాంగ విద్యాపారంగతులును అగు మీరే ఉపాధ్యాయులరై ఈకుఱ్ఱను సమస్తవిద్యా పరిపూర్ణునిగా జేయగలరు. అట్టియొక మరొక గురువునొద్ద కనుపనేల?

అత్రి- అననూయా! తండ్రి యొకటి విద్యావంతుడైనను తనయైనకు గురువగుట శ్రేయస్కరముకాదని నాఅభిప్రాయము. వీలయినగా—

గీ. తండ్రి మోహము కొడుకుశ్రద్ధను వడల్పు;
శ్రద్ధసడలిన శిష్యుడు జడతఁ గాంచు;

జడుని చదువై నీటిపై జమురుచుక్క;

తండ్రి సుతనొజ్జయాలనగంబుగాదె?—

అన- అటులైన ఈ చిటుకెవ్వనిని గురువుగా నిశ్చయించినారు?

అత్రి- సకలవిద్యావాఙ్మతయగు బృహస్పతినే వీనిగురువుగా నుద్దేశించితిని. కుమారా! చంద్రా!

చంద్ర- అయితే! అట్లయేమి?

అత్రి- విద్యాభ్యాసముకొనకై కొన్నాళ్లుగీవు గురుకులావాసము చేయకలసియున్నది. నాయనా! విద్యకంటె శ్రేష్ఠమైన పురుషార్థము లేదునుమా!

ఉ. “అరనిజ్యోతి; యశ్చయమహానిధిః జూపు నవాంజనంబు, నూ
రూకివచ్చి తోడుపడనోపిన బంధువు. జ్ఞాతివర్గముల్
గోరని సొమ్ము, దేవ. సరలోక వశీకరశాపవం. బసా
ధారణమైనవిద్య, సుకృతమ్మునగాక లభించునే సుతా!”

చంద్ర- కిన్నదేవుల హితోపదేశములను శిరస్సున ధరించుచున్నాను.

అన- నాయనా! దేవగురువైన బృహస్పతియే నీకు తగిన విద్యాగురువు. ఇకజాగువలను ఆ సన్మతని యాశ్రయమ్మునకేగి అయినను చంద్రుని విషయ వినిమతి శిష్యుడవై విద్యాభ్యాస నిష్ఠుడవగుగాక చంద్రా!—

ఉ. సేవలక్ష్మి సేవ గురుసేవ; గురుండవ నొక్కడేనుమీ
దేవగురుండు గీవ్వడి. తదీయముఖమ్మున విద్యనేర్చుటే
సీవుగడింపగాఁ దగిన నొక్కపు జీవధనమ్ము; పొమ్ము! వి
ద్యావిధవుండవై యశమునంది రయమ్మునరమ్ము పుత్రతా!

చంద్ర- (మోకరించి) అయితే! అట్లయింతుము.

అత్రి- గురుసత్కామఫలస్థిరస్తు.

చంద్ర- (మోకరించి) జననీ! దీవిచును.

అన- సుగుర్వచ్యంశానిధిభవతు!

చంద్ర- (మోకరించి) మహాగౌరవా! ఆశుగ్రహింపును.

అంతరు-యశస్వీభవ! యశస్వీభవ!

అత్రి- నాయనా! కొంతదూరమవరకు నేను తోడువచ్చెదను చమ్ము.

చంద్రుణ్ణి పంపిస్తూ

అంతరూ కోరన్ పాట పాడుతారు. (1)

దృశ్యం - రెండు

బ్రహ్మస్వత్యాశ్రమానికి పోయే ఒకశోష

శాంతా లంబూ జంబూ ప్రవేశం.

జంబూ-శెట్టిమీద చితురులమోపు వుంది.

లంబూ-వెట్టిమీద కూరగాయలమూట వుంది.

శాంత-చందరిలో నీళ్లదొంగవుంది.

ఉత్తికి పిండిన తడిగుడ్డలుకొన్ని ముంజుమీద ఉన్నాయి.

శాంత-ఇలా వెట్టిపడకలువడిస్తే ఇవ్వాళ అమ్మగారి వేత చీవాట్లు మమ్మాటికీ నిశ్చయం

జంబూ-ఈకెళ్లవమోపు చచ్చేటంత బరువుంది. తెలుసా ?

లంబూ-ఈకూరగాయల హిమాలయంక్రింది ఆష్టచ్చిల్లార ఆణనాది పున్నాను.

శాంత-నాకుమాత్రం తక్కువబరువుందా ?

లంబూ-ఆడవాళ్ళ జన్మపాడుగునా ఎవోవిధంగా బరువుమొత్తాక తప్పడలే.

శాంత-అంటే ?

జంబూ-మొట్టమొదటనుంచీ ఒళ్ళుబరువూ-

లంబూ-తగ్వాత భర్తబరువూ-

శాంత-నోరుముయి !

జంబూ-అనంతరం పిల్లలబరువూ-

లంబూ-అబ్బబ్బబ్బబ్బ ! జంబూ ! 'మొదటిరుదుకుని పోతూవుండగా, కొంచెంసేపైనా విశ్రాంతి తీసుకోకపోతే ఇదా అడుగుసాగడం కష్టం. (కూరగాయలమూట దింపుకుంటాడు)

జంబూ-నా అవస్థా అలాగేవుందిలే (చితురులమోపు దింపుకుంటాడు)

శాంత- (ఆగకుండా వెళ్లిపోతూవుండగా)

లంబూ-శాంతా !

జంబూ-శాంతా !

లంబూ-ఒంటరిగా వెళ్ళవద్దు.

జంబూ-వానకురిసి దానిఅంతా జావాపైంది. జావిపోతే ప్రమాదం.

లంబూ-అవీగాక, నిన్నటినుంచీ నున ఆశ్రమం చుట్టూ ఒకవెద్దపులి తారాడుకూపుందని కోయవాళ్ళు చెబుతున్నారు.

శాంత-అమ్మయ్యా ! నిజంగానా ?

జంబూ-దాని గోండ్రింపు చివేవాకా అలాగే అనకమానవు.

శాంత- (నీళ్లదొంగ దింపుకుంటూ) రేపటినుంచీ నీళ్లకోసు నేన రానేరను.

జంబూ- సమిధలకోసం నేనూ రాను.

లంబూ- కూరగాయలకోసం నేను అంతకంటే రాను.

శాంత- (కొంటెతవంగా) కాదు. నేను శుదాశ్రకావంగానే వస్తా

లంబూ- అలాగైతే నేనూ వస్తా

జంబూ- నేనూ వస్తా.

శాంత- (పక్షున వపుతూ) గొర్రెలవంక.

లంబూ- ఒరేయ్ జంబూ !

జంబూ- ఏమిటా లంబూ ?

లంబూ- మనల్ని గొర్రెలమంద అని దారుణంగా ఆవమానించింది. దిగమింగివూర్చోడం

పురుషులక్షణమంటావా ?

జంబూ- ఓసీ శాంతా ! నువ్వు తారాదేవికి శిష్యురాలవైతే మేము బృహస్పతులవారికి

శిష్యులం జాగ్రత్.

లంబూ- అమ్మగారితోనే అయ్యబృహస్పతి అనేకల్లు ఆధికం. తెలుసా ?

శాంత- ఎందుచేతి ?

జంబూ- మగవాడు కావడంచేతి !

శాంత- మన బృహస్పతులవారిని నేను మగవాళ్లజాతిలో చేర్చలేదు. తెలిసిందా ?

జంబూ- చెప్పవూ ? ! — అయితే, అప్పుడే ఒకజాతి. లెక్కా, జోక్సా— భేష్ భేష్ !

ఇంతవరకూ వికసించిందా నీ బుద్ధి !

లంబూ- ఒరేయ్ ! పువ్వుపట్టిన తర్వాత వికసించకుండా ఉంటుందట్రా ? అయితే

ఒక్కటే భేదం. అసలు పువ్వులు భ్రమరచుంబనం ఆనన తర్వాతగాని విక

సించవు. ఈ అడవుపువ్వులు వికసించిన తర్వాతగాని ఆనవు.

శాంత- (బుజంపొడ కడివోవతిని లంబూనెత్తిమీద పిండుతూ) నీ విద్యావైదుష్యునికే

దేవతల అమృతవర్షం !

లంబూ- (కుడుచుకుంటూ) నన్ను ఎంత ఆవమానించినా సహిస్తాగాని నా విద్యను

ఆవమానిస్తే సహించనుమా. ఆనేకసార్లు ఇలాగే హేళన చేశావు. ఇంకోసారి

ఊహికోను. హెచ్చరిక !

జంబూ- ఒరేయ్ ! ఒక్కసారి మన విద్యాపరాక్రమాన్ని ప్రదర్శిస్తేనేగాని దీనికి ఈ

అహంకారం అజగదేమో ?

లంబూ- ప్రదర్శించేమా జంబూ !

జంబూ- అవశ్యమే లంబూ !

లంబూ- (అమాంతంగా రాద్రం తెచ్చుకొని) ఓసీ శాంతా ! ఇదే అస్మదీయ ప్రచండ

విద్యాపాండిత్యమును చవిచూచెదవుగాక ! నిలు ! నిలు !

*సీ. పాలతిరో ! నీతోడ వలపు రహస్యముల్

తర్కించుటే సుమీ తర్కవిద్య

జంబూ—అంగనా ! నీ వద్ద శృంగార శబ్ద ల

క్షణము నేర్చుటయె వ్యాకరణవిద్య

లంబూ—యగువ ! నా మనసు నీ మనసులో వైక్యంబు

నొందించుటేనుమీ యోగవిద్య

జంబూ—తరుణి ! నీ యందచందములు కుల్కులు వగల్

సంఖ్య యొనర్చుటే సాంఖ్యవిద్య

లంబూ—మోహినీ ! కోపభరమున మూసికొన్న

ముద్దు పెదవులు తెరచుటే మోక్షవిద్య

జంబూ లంబూ (కలిసి) వనిత ! మన మొక్కటాటే యద్వైతవిద్య

జంబూ లంబూ (కలిసి) తన్వి ! కాకున్న వాప్తికి ద్వైతవిద్య.

పద్యం ముగిసేటప్పటికి కాంత నీళ్ళనింకె

చంకలో పెట్టుకుంటుంది.

కాంత- అమ్మగారితో చెప్పి మీయిద్దరి పొగరు తీయించకపోతే నా కేరు కాంతకాదు
(అంటూ తుద్రువ బయలుదేరుతుంది)

జంబూ చితుకల మోపునూ, లంబూ కూరగాయలమూటనూ నెత్తిమీద
పెట్టుకుని కాంత వెంటడి ఈడిగువ త త్వం పాడుతూ నిష్క్రమణం.

జంబూ —విద్యలన్నిటి త త్వమేమో విప్పి చెప్పర సద్గురూ !

లంబూ —విద్యలన్నిటి త త్వం మొకటే ప్రేమత త్వము శిష్యుడా !

జంబూ —ప్రేమత త్వములోని బ్రహ్మము తావు చెప్పర సద్గురూ !

లంబూ —ప్రేమత త్వబ్రహ్మ తావు భామయధరము శిష్యుడా !

ముగురూ నిష్క్రమణం.

దృశ్య - మూడు

బృహస్పతి ఆశ్రమం వెలుపల వటచ్చాయలో బృహస్పతి శిష్యవర్గంచేత

అధ్యయనం చేయిస్తున్నాడు -

శంసో మిత్రః శంవరుణః - శంసో భవత్యర్యమా -

శంస ఇంద్రో బృహస్పతిః - శంసో విష్ణు రుద్రక్రమః -

సమో బ్రాహ్మణే - సమస్తేవాయో - త్వమేవ సత్యక్షం

బ్రహ్మాసి - త్వమేవ సత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి -

ఋతం వదిష్యామి - సత్యం వదిష్యామి - తన్మామవతు -

విద్యక్షారమవతు - అవతుమామ్ - అవతు వక్షారమ్.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

(అప్పుడు చంద్రుడు ప్రవేశం)

చంద్ర - (ప్రవేశిస్తూ) విద్యాభిక్షామ్ దేవామే ! విద్యాభిక్షామ్ దేవామే ! (అని బృహస్పతిముందు సాష్టాంగపడుతూ)

బృహ - చిరంజీవ ! చిరంజీవ ! తెమ్మ ? బాలకా ! ఎవరునీవు ?

చంద్ర - (లేచి) భగవన్ ! అఖండ తేజోరాశియగు నత్రిమహ్నికిని జగదేకారాధ్యురాలగు నననూయాదేవికిని పుత్రుడను. నా పేరు చంద్రుడు.

బృహ - సంతోషము. సంతోషము. చంద్రా ! నీపిత్రుడేవుల యాశ్రమములో నెల్లదును కుశలమా ?

చంద్ర - భగవన్ ! మీదయవలన నెల్లగును క్షేమమే.

ఉ. “మాతలిదండ్రు లన్నలును మాహితృలావులు బంధుకోటి

ప్రీతిగనున్న వారచట, మించరణాంబుజ సేవజేయు న

న్నీ తరిబంపగా నెలమి నేనిచ్చటవచ్చితి ! నన్ను శిష్యునికో

నీ తనుజాతురీతిని విసితునిగా నొనరించి బ్రోవవే !”

బృహ - కుమారా ! నాశిష్యుడవగుటకు సంతోగా నుత్సహించుభంటివా ?

చంద్ర - భగవన్ ! మాచవులకు దేవతలు గురువులు. దేవతలకు మీరు గురువులయ్యి ఆట్టి మిగులత్విముగిన్ని విద్యాభిక్షి వాంఛియు తెలుసుకలదా ?

బృహ- మహారా! నీవివరము మా కెంతయు శుభము కలిగించుచున్నది.
చంద్ర- భగవన్! నేటికి నేను కృతసంకల్పుడనైతిని.

ఉ. పావనమూర్తులాపులు కృపారత్నత్రయము వేదవాద్యం
భావసరస్వతుల్ దివిజవర్ణ నమస్సులు స్వీకరించు నా
దేవగురుల్ మహాత్ములు త్వదీయపవిత్ర పదాంబుజాత సం
సేవ బునీతుడై వరలు శిష్యునకున్ మరుజన్మముండునే.

బృహ- బాలకా! నీ వివరములేకములు మా కెంతయు తృప్తి ఘటించిరి.

మ. “అనసూయానతి నీదుతల్లి, మునిరాజు అత్రి నీతండ్రి, త
జ్జననంబందిన నీకు నీవినయమున్ సౌజన్యమర్యాద వ
ర్తన మంచన్మధురొక్తులున్ దలప వింతల్ గావు. రాజత్నశా
ఖనివై యొప్పెడినీవు శిష్యుడగుభాగ్యంబెన్న సామాన్యమే.”

చంద్రా!

క. “పదునెనిమిది విద్య లుసిన
జదివించెడ, వేయునేల? జగముల నెందున్
బదులితనికి లేదనిపిం

నెడ, నిను నాయంతవానిజేసెడ చంద్రా!

చంద్ర- ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి! (సాష్టాంగపడును)

బృహ- ఆయుష్మాన్ భవ! (చంద్రుణ్ణి లేవదీసి తెచ్చెపు చూచి) ఎవరక్కడ?

జంబూ- (ప్రవేశిస్తూ) చింత గురుదేవా!

బృహ- తార యేమిచేయుచున్నది?

జంబూ- ఇవ్వారే మాంచివోడునైన మువ్వంకాయలు తెచ్చిన గురుదేవా!

జంబూ- ఇవ్వారే దొరికిన కట్టెలుకూడా బహువర్ణయోగ్యంగా వున్నయ. గురుదేవా!

బృహ- మాధులారా! తార యెక్కడ?

జంబూ- పూజామందిరంలో వున్నారు గురుదేవా!

బృహ- మంచిది, చంద్రా! పూజామందిరమునకేగి నీమాతృక్రియ సందర్శించెదవు గాక.
రమ్మ!

(అందరూ నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - నాలుగు

బృహస్పతి ఆశ్రమాంతరంగా పూజామందిరం. తార ఈశ్వరీపూజ చేస్తున్నది.

తారపాట (2)

(పాటచివర బృహస్పతి చంద్రునితో ప్రవేశం)

బృహ- తారా ! ఈశ్వరీ పదచింతనాసక్త మారసక్షణ నీయేకాగ్రతకు భంగమొనరించి నందుకు కైరింతువుగాక. ఇదే-ఈజాలనిమాడుము !

తార- (చంద్రుని అలోకితానుభవసౌందర్యాన్ని రెప్పువెవ్యాకుండాచూస్తూ) ఎవరీతెడు?

బృహ- మన అత్రి అననూయల పుత్రకుడు. విద్యాభిక్ష నర్థించి మనవద్దకు వచ్చినాడో చంద్రా ! ఇకనుండి నీవు ఈమెయధీనము (తారను సంబోధించి)

ఉ. “నీరజగంధి ! వీడు జననీ జనకుల్ కడుగారవమ్మునన్

వారకబెంపగా బెటిగినాడెతికోమలదేహుఁ డీతనిన్

మేరయెఱింగి యాదరము మీరంగ కేళకు వేళకున్ మనం

బారసి యన్నపానముల కాకొననీయకుమా తలోదరీ !”

నాకు దేవతార్చనకు వేళఅయినది. చంద్రా ! సుముహూర్తమాలొందించి విద్యాభ్యాస మారంభించెదను. అంతివరకు ప్రయాణక్రమము నపనయించుకొను చుండువుగాక. తారా ! అననూయాసాధ్య నీభుజస్కంధమున మహద్భారము నిక్షేపించినది సుమా ! కుష్టవానిని కడుంగడు శ్రద్ధాదరములతోబెంచి ఆనె నిశ్వాసమును నిల్పుకొందువుగాక. (నిష్క్రమణం)

చంద్ర- జననీ ! గురుదేవులు నాచేతమీకు నమస్కారము చేయించుట విస్మరించినారు. ఇదే నా నమస్కారము.

తార- (రెండుచేతులు పట్టుకొని) ఆగు ! గురువుగాడికి చేసినప్పుడే గురుపత్ని కేని జెంది నది. (కొంచెం ఆగి)—నీదేరు చంద్రుడా ?

చంద్ర- చిత్రము.

తార- చంద్రుడు..... చంద్రుడు..... కాంతా ! కాంతా !

కాంత- (ప్రవేశిస్తూ) పిల్లారా నన్ను ?

తార- ఈకుష్టవానిని మాచావా !

కాంత- ఎవరు ?

తార- నువ్వవనుకుంటున్నావే—

కాంత- బాబో! విన్నా—అతిమహన్న భార్య...

తార- వానివున్నాడు.

కాంత- ఇక్కడికివచ్చావువా ?

తార- విద్యాభ్యాసనిమిత్తమట...

కాంత- మీ దర్శనా ?

తార- మనదర్శనం.

కాంత- ఎంతఅందంగా ఉన్నాడమ్మా !

తార- దిప్పి పెట్టకే!—పేరువిన్నావా ?

కాంత- అదికూడా అంత అందంగావుందా !

తార- చంద్రుడు!—చంద్రుడు !

కాంత- ఎంతబాగుంది !

తార- చంద్రుడా!...ఇకరా ! మారాయాసంతో కొంతా, మానంభావణతో కొంతా నీకు విసుగు కలిగివుంటుంది.

చంద్ర- లేదు. జననీ ! లేదు. మీ యాదరణ నా శ్రమనంతయు మరిపించినది.

కాంత- అబ్బో ! చాలావ్యాకరణయుక్తంగా మాట్లాడుతున్నాడే!

తార- నీ తుపానుధాటికి ఈలేతపూరెమ్మ నిలువనేరదునమా. జాగ్రత్త. చంద్రా ! చాలా జాగ్రత్త. నీకు ఆకలై ఉండవచ్చు రాపోదాం.

కాంత-అమ్మా ! ఈకుటుంబాన్ని నేను స్నానం చేయించి తీసుకువస్తాకాని మీరువెళ్ళండి.
(లంబూ ప్రవేశం)

లంబూ- అమ్మా ! మువ్వంకాయ ఘుమఘుమ మూడుకోసులదాకా కొడుకుతూవుంది. పదును చెడకముందే భాండీని దింపాలి. రండి !

కాంత- అమ్మా ! చంద్రుడి వ్యవహారం నేనుచూస్తా. మీరువెళ్ళకాదా ?

తార- కాదు నీవే వెళ్ళు.

లంబూ- ఇదెక్కడిక్కర్తే ! మువ్వంకాయకూర మాడిపోతున్నదని మొత్తుకుంటూవుంటే ఇద్దరాడవాళ్లుండికూడా ఒక్కరూ కదలరేం ? (చంద్రుడికిసి కోరమాపులు చూస్తూ) ఈబుడత ఎవడో మాంచి రసకందాయంలో వచ్చిపడ్డాడే !

తార- అసభ్యంగా మాట్లాడకు. కాంతా ! నీవుపోయి వంటపనిజూడు...అందోదరా ! నీవుపోయి నీళ్ళుపోయి నీళ్ళు కాగలేట్టు ! ఎదురుచెప్పువద్దు ఇది నాయ్మా !

(మొహాలు చిట్టించుకొని ఇద్దరూ నిష్క్రమణం)

తార- చంద్రా! ఇకపోదాం రా!.....కాని ఒక బాధ నన్ను వేధిస్తుంది నీవు నిజంగా చంద్రుడివి. మరి—చంద్రునికి ఆహారం అవ్వాలి. అది నేనక్కడ తేగలనా?

చంద్ర- అమ్మా! ప్రేమతో మీరాసంగు మంచినిర సైరవతు నాకు అవృతప్రాయమే.

తార- చంద్రా! శక్తివంచనలేకుండా నావిధి నిర్వర్తించుకొంటా కాని, నా జీవితాకాశంలో నీలాటి బాలచంద్రుడొకడు ఉదయించగలడని కాని, ఈ విధంగా లేతవన్నెల వెలుగు విరజిమ్ముచునికాని కలలోనైనా అనుకోలేదు. రా!

తారపాట (3)

దృశ్యం అయిదు

(పకపక నవ్వుతూ నారదుడు ప్రవేశము)

నార- తారా!... ఏమంటివి? “నాజీవితాకాశములో నీవంటి బాలచంద్రుడొకడు ఉదయించగలడని, ఈవిధముగా లేతవన్నెల వెలుగులు విరజిమ్ముచునికాని, కలలోనైనా అనుకోనలేదు” అనియా!.. ఔనాను! తారా!

చ- అనుకొనలేదు నీవు హరిణాంకడొకండు గలండటంచు, వాడనుకొనలేదు తారయనునామె యొకర్తుక యున్నదంచు మీరనుకొనకుండ సంఘటితమయ్యెను చక్కనిఘట్ట, మింక నేమనుకొననేమి? కాగలది యాటకే యీకథ వచ్చెదారలో!

ఓదనందనా! ఆత్మజనకేశ్వర్యా! నీ సంకల్పములు దురూహ్యములు! దురుహ గాహములు!

ఉ- ఆరువదుల్ వయస్సున బృహస్పతి కక్కడ? పాలుకాగి చల్లారెను: తార కీర్వది వయస్సయినన; నిజనాథ పాదసేవారతి బ్రాద్ధవుచ్చుచుఁ బ్రపంచసుఖంబుల నెంచ, దట్టియా, తారకు నేడు చంద్రుడు దావరమాటకు హేతువేముకో?

ఔను. చూడజూడ ఈఘట్టముకడుంగడు విషయగర్భితమై కన్నట్టుచున్నది! వీనినిజాగతూకతతో కనిపట్టి కలహభోజన ప్రాప్తికివలయు నుపాయములు తెలిపటయే ఇక నాకు కర్తవ్యము. హేత్వస్థ! ద్వారకానిలయా!

నారదుని పాట

అంకం రెండు

దృశ్యం ఒకటి

బృహస్పతి ఆశ్రమం వెలుపల ఒక మాన్యం

లంబూ జంబూలు ప్రవేశం

లంబూ- ఒకేయ్! నువ్వు నేనూ ఈ ఆశ్రమంగానికివచ్చి ఎన్నేళ్లు గడచిపోయాయో
జ్ఞాపకంవుందా ?

జంబూ- చంద్రుడికంటే రెండుసంవత్సరాలేగా మనం ముందు వచ్చింది ?

లంబూ- చంద్రుడు ఈయాశ్రమంలో అడుగుపెట్టి ఎన్నేళ్ళయింది ?

జంబూ- పద్దాసుగేళ్ళు.

లంబూ- కాబట్టి మనంవచ్చి పదహారేళ్ళయిందన్నమాట. మరి పద్దాసుగేళ్ళనుంచీ ఆతడు
చదివిన చదువుకీ, పదహారేళ్ళనుంచీ మనం చదివిన చదువుకీ, ఎంతజేడావుందో
గమనించావా ?

జంబూ- గమనించకేం ?

సీ. తర్క-భాష్యముల విద్వాన్ బిరుం దతనికి,
వంటలో మనకు విద్వాన్ బిరుండు

లంబూ- లక్ష్యలక్షణధనుర్లాఘవంబతనికి,
భక్ష్యభక్షణ కళాప్రాధిమనకు

జంబూ- గంధర్వ గానసంగతి వాసియతనికి,
వస్థదంపుడుపాట వాసిమనకు

లంబూ- సకలపురాణార్థచర్చలు వానికి,
'శాంతా' పురాణమే చర్చమనకు

జంబూ- చనపు గౌరము ముద్దుముచ్చట లతనికి,

లంబూ- తిట్లు మెడనెల్లు మొల్లు చీవాట్లు మనకు,

జంబూ- మురిపెముగ బెంపబడ్డ పూమొక్క యతడు,

లంబూ- సంతవిడిచిన యాబోతు జంట మనము.

జంబూ- ఒకేయ్! మరోసంగతిగమనించావా ?

లంబూ- ఏమిటది ?

జంబూ- చంద్రుడు విద్యలోనేగాక వివాసాలలోకూడా పాండిత్యం సాధించడం సాగించాడు.

లంబూ- ఓనాను గమనించా.

జంబూ- శుద్ధానుశ్శక్తితం ఆశ్రమంలో అడుగుకెట్టిక ఆసిరికిచూపుల పాలబుగ్గల చంద్రుడికి, జవయాకన సాంవర్యాతిలేకంతో నిరక్షిగుచున్న ఈచంద్రుడికి ఎక్కడా పోలికే లేదునుమా.

లంబూ- (రహస్యంగా) ఎలావుంటుందిరా !- పూర్తిగా రెండావుల దూడయ్యాడు.

జంబూ- (రహస్యంగా) తారవిడిస్తే కాంత - కాంతవిడిస్తే తార.

లంబూ- అంచుచేతనే దూడ బాగాకందపట్టి తోకయెత్తి వృత్యంచేస్తున్నది. అదిగాక ఒకేయే ! అందచంచాల్లో చంద్రుడివంటి సుందరుడు లేకపోవచ్చుగాని, ఆశ్రమములోవున్న ఆడవాళ్లందరికి ఇదేమి జేలంపెరో బోధపడకుండావుంది.

సీ. "కనురెప్పవెట్ట కాతనిజూచు నొక్కతే

చూచి యల్లన దలచూచిమెచ్చు—

జంబూ- మెచ్చులాడ వటంచు మెచ్చినవ్వు నొకతై
నవ్వుతోన గిరుక్కునను దొలంగు—

లంబూ- పయటచాటుగ నోరబరకించు నొక్కతే
బరికించి వానిదగ్గరకు బిలుచు—

జంబూ- బిలిచి యూరక ముచ్చటలనాడు నొక్కతే
ఆడి ఏకాంతమటంచు జేరు—

లంబూ- చేరి చెవిలోన గుసగుసల్ చెప్పినట్లు
మోము మోమున గదియించి మరియునొకతై

జంబూ- ఇట్లుఖండంబుపై మూగు నీగలవత
మురుసుకొని (మోతవెట్టి రీ ముగ్ధుడతార !

లంబూ- ఒకేయే ! కందమాల పలహారమని కామయవసన ధారణమనీ సాత్విక జీవన మని ఋష్యాశ్రమ వాసమనీ యెంతో గొప్పగా మనం చెప్పకొనడమేగాని ఆదామగా అనేవిషయం వచ్చేసరికి అది కిరారకులకూ మనకూ అంతగా భేదంకనపడదు నుమా.

జంబూ- సందేహమెందుకు ? అందుకు సజీవ దృష్టాంతముగా నీపూనేను ఉన్నాం గతా !.....ఒకేయే మాడుమాడు అన్యత్యం ! (తెరవైపుమూచిస్తాడు)

అంబూ - (మాట్లాడుతూ) బలే రమ్యంగా ఉంది. చంద్రుడు ఒకే రేడియో పడ్డాడు. శాంత ఆరేడియో పట్టుకొని ఒక చాదలో చాచేసి పోయివున్నది.

జంబూ - ఈ శాంత సంగతి మరిగిల్లంతుగా వుండిపోయింది.

అంబూ - చంద్రుడు వచ్చిన మొదలు ఇది వరకున్నా తూర్పుగా విడిచిపెట్టేసింది.

జంబూ - ఔను. దీనిని శిశువు ఇప్పుడు మనమిద్దరము రాహుకేతు పుట్టాగ కనపడుతున్నాం.

అంబూ - చంద్రుడి నెండు తిరగవద్దని అమ్మగారు ఎన్ని సార్లు చెప్పి మందలించినా ఎవరో అవకాశం చిక్కించుకొని కుమ్మరిసారెలాగా అస్తమానం ఇతడిచుట్టే తిరుగుతూ ఉంటుంది.

జంబూ - చంద్రుడికి కూడా దీనివెంట తిరగడం చాలా సరదా అవుతుంటుంది.

అంబూ - ఒరేయ్ ! పరుగుత్తుకుంటూ ఇద్దరూ యిచ్చేసావున్నారు. ఏం చేద్దాం ?

జంబూ - (అలాచనతో రహస్యంగా) అమ్మగారితో చెప్పి అసెయి ఇక్కడికి తీసుకు వచ్చి వీళ్ళిద్దరితోకూ ఒక్కసారి మామిడి, ఘాటుగా శృంగభంగం చేయద్దాం. రా! —

అంబూ. బాగుంది ఈ ఆలోచన. నడు !

(అంబూ జంబూలు నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - రెండు

బృహస్పతి ఆశ్రమంలో వనం

శాంతను తిరుముతూ చంద్రుడు ప్రవేశం

శాంతా చంద్రులను వైట్ గాన్ పాటు (4)

శాంత - ఎందుకు ఇలా నా వెంట పడ్డావు ?

చంద్ర - నారేడిని నాకిమ్మ.

శాంత - నీలేదా ? నాకేం తెలుసు ?

చంద్ర - నీవే దాని దాచితివి.

శాంత - నేనా ? యేదీ ? (ఒళ్ళు మలుపుకుంటూ) ఎక్కడ ?

చంద్ర - సరే. పోనీ (వెళ్ళిపోతాడు)

శాంత - చంద్రా ! (అడ్డంగా నిలబడి) వెళ్ళనియ్యదు.

చంద్ర - ఏల ?

(5)

శాంత- నాయుడు.

చంద్ర- కాంతా !

శాంత- ఔను... చంద్రా ! చాలాలోజులయంచి నిన్ను కొన్నిపళ్ళ లవగాచని అనుకుంటున్నా. ఇవ్వాళ అడిగేస్తా - సరియైన సమాధానం చెప్పితిదలు.

చంద్ర- కానియ్యి. ఎట్టివాళ్ళు ?

శాంత- తాగాచేది నీకేమవుతుంది ?

చంద్ర- తల్ల.

శాంత- తల్లనూ !... ఎన్నాళ్ళయింది ఆమె నిన్నుకని ?

చంద్ర- (కోపముతో) హాస్యమా ?

శాంత- నీల్లి అనిచూచుసాధ్య కామా ?

చంద్ర- ఆమెకన్నతల్లి - ఈమెమెప్పుడుతల్లి.

శాంత- ఓహోహో !

చంద్ర- ఔను కాంతా !

శాంత- బాగా యోచించే చెబుతున్నావా ?

చంద్ర- ఆవిధముగా ప్రశ్నించుటకు హేతువేమి ?

శాంత- ఉండికొట్టి అడుగుతున్నా.

చంద్ర- కాంతా ! నీమెదడునందెట్టి శుభహృదయాలాపనలు కలవో నేనెయంగను. కాని నాచునోగతము నాలించెదవు గాక.

జనుడు మరల మరల జన్మమృత్యులెత్తుట

తప్పదన్నమాట తధ్యమేని—

నూరుజన్మలెత్తి తారానుతుండునై

పుట్టసుగతి నాకు పట్టుగాత !—

శాంత- చంద్రా ! ఆతారాదేవి చేష్టలనూ హావభావాలను గమనిస్తున్నావా

చంద్ర- అంతగా గమనింప దగిన వేమియుండును

శాంత- చంద్రా ! నీవు వట్టి ఖెరివాడవైనా కావాలి లేకపోతే నూంచి గడుసురికైనా కావాలి.

చంద్ర- ఎందుచేత ?

శాంత- నీమతస్ప ఆశ్రయంగా అందరికీ అనుచేష్టలు చాలా విపరీతంగా కనిపిస్తున్నవి

చంద్ర- నీమా ? ఎట్టివవి ?

శాంత- ఎట్టివిలాంటి నేనె చెప్పును కి... నేను ఆడదామే !... అయినాచెప్తా.

చ. గడతడ వీవు కన్నులకు గన్పడ కంటివయ్యేని తార తాఁ
దడఁబడనేల ! యున్నరని తారట లాడుచు నిన్ను బిల్వంగా
బుడుతులఁబంపనేల ! నినుబోలిన శిష్యులుగారె యెల్లరున్ ?
చెడిన మనస్సువృక్షులివి చెప్పగనేలను విప్పి చంద్రుడా?—

చంద్రుని- (కోపంతో) కాంతా ! ఇదియెల్ల నీకడల న్నితి కథావశము.

కాంత- గడుసుదనపు విశేషాలు చాలించి, ఇంకావిన. ఆమె, ఇకనాడు—

సీ. “జలుగుచీర వదల్చి చెండావి ధరియింపటే
యేదిబాగునుచు నిన్నేల యడిగె ?

చంద్రుని- కన్నా ?! ఆమెయి? ! ఎన్నడు? !

కాంత- నేను చెప్పబోయేదన్నదిని విన్నవల బూకెంచు.

లైకనడల్చి యారజపుడైట ధరించి
యేది మేలనుచు నిన్నేలయడిగె ?

జడవిచ్చి వింతగా జారుకొప్పు ధరించి
యేది నీటనుచు నిన్నేలయడిగె ?

పైడిముక్కరదీసి పచ్చతన్ను ధరించి
యేది లెస్సయనుచు నిన్నేలయడిగె ?

ఇట్టి వ్రతాల కుత్తరం బీయలేక
అర్థమెరుంగని బండవిద్యార్థిరీతి
గ్రుడ్లు నీనప్పగించిన గూఢదృశ్య
మొకటి, నాకంటబడెను లేవోయి. చంద్ర !

చంద్రుని- కాంతా ! కాంతా ! నిన్ను ప్రతిమాలకొనెద ! నన్నురచ్చలెట్టుకుము. నేనే
పాపము నెరుంగను. కాంతా ! నీవు నాకుమిక్కిలి నేర్పురాలవు. నాహృదయమును
నీకడ దాపజాలను. త్రికరణకుద్ధా నామస్థితి నికవెల్లడించెద నాలింపుడు.

చ. అనుభవమశూన్యతన్ దొలుత నర్థమెరుంగగ నేర నెతినే,
చినములు మీఠవడ్డ కొలదిన్ విశదంబగుచుండె తార భా

వన నెలకొన్న ఘోరపరివర్తన, నీయ్యయ్యో! శాంత! రేబవల్
కనులకు గూర్కురాదు, భయకపితమయ్యెడు దేహమక్కటా!
శాంత! చంద్రా! లింకాలు విడచిపెట్టి నిజశివమహిమకి ప్రారంభించావు... నీహృద
యాకి చాలా సంతోషపడుతున్నా.

చంద్ర- శాంత! నాహృదయావేదన ఎంతనిచెప్పదును ?

సీ. ఆమెచర్యల యంతరార్థంబు తెలియని

యట్లు నటించునా ? అదొకభయము!

తెలిసినరీతివర్తించునా ? యేమి నా

హాసమొనరించునో ? అదొకభయము !

తేటతెల్లంబుగా దెల్పి నీకిది తగ

దంచు వారించునా ? అదొకభయము !

వారించకుండునా యేరీతి నెపుడేమి

యెప్పుట్టిముస్సనో ? అదొకభయము !

తల్లిదండ్రుల విడిచి విద్యార్థమిటకు

వచ్చితిని, చిన్నవాడ, నేనాపమెరుగ—

పిట్టపిడుగువిధాన నీఘట్ట మొకటి

వచ్చిపడెనార ! నాతలవ్రాతయేమి ?!

శాంత! చంద్రా! నీవల్ల తప్పులేదనవిషయం ఇప్పుడు విస్పష్టమయింది.

చంద్ర- శాంత! నేనుకాలా! సహృదయా! కర్తవ్యము ననుగ్రహింపుము.

శాంత! సరే, చెప్పనా ? వింటావా ?

చంద్ర- అవశ్యము.

శాంత! చంద్రా! తాతవల్ల నీకు బాధతప్పిపోవాలంటే ఒక్కటే మార్గం.

చంద్ర- ఎట్టిది ?

శాంత! ఆమెకు నీమీద రోతపుట్టేట్లు చేసుకోవాలి.

చంద్ర- రోతయా ? నామీదనా ? .. సరే కాని, ఉపాయము ?

శాంత! అడుదానికి మగవాడిమీద రోతకలగటానికి ఒక్కటే ఉపాయముంది.

చంద్ర- ఎట్టిదది ?

శాంత. తొంద్రచేసు నిరాకరించి అన్యస్త్రీని ప్రేమిస్తే చాలా, అడుదానికి ఆ మగవాణ్ణి
మొక తప్పుకుండా రోతపుడుతుంది.

చంద్ర- కాబట్టి నీ శ్లాఘాభాసం యేమని ?

కాంత- భక్తవంశ తారను నిరాకరిస్తూ మరొకవంశ అన్యస్త్రీని ప్రేమించు అబద్ధులతో
తారకు నీరూప కోతపుట్టకలిపి. ఆశోకలోనే నీకు విముక్తికలుగక తప్పదు.

చంద్ర- మంచిదే కాని, నే నేస్త్రీని ప్రేమింపగలను ? ఎవ్వరును గానరాతే !

కాంత- (వెకిలిగావపుతూ) ఇంతవరకూ ఇన్నేళ్ళనుంచీ ఈ ఆశ్రమంలో నీ హృదయాన్ని
అక్కంబుగిని స్త్రీ ఒక్క-తెయ్యా లేదా ?

చంద్ర- అట్టి హృదయమొకటి నాకుండేదా అని మెరుంగుతున్నా ?

కాంత- కతిమదా ! జీవంలేని పాపాని ప్రతిమానిల్పమా నీ విప్రహం ?

చంద్ర- కోపపడకుము కాంతా !—

గీ. ప్రేమయనయెట్టిదో నాకిదేమి తెలియు ?

నాప్రపంచము గురువు. గ్రంథములు, విద్య

తారం, నీ, వింతియేగాక తదితరము

నాకుఁ గనుపింపలే దిన్ని నాళ్ళు శాంత !

కాంత- “ఇన్ని నాళ్ళు” అంటున్నావు—చంద్రా ! ఇప్పుడేప్పుడు కనిపిస్తున్నదా నీ
ప్రపంచం ?

చంద్ర- కనిపించుచున్నది.

కాంత- ఏవిధముగా ?

చంద్ర- బహుభయంకరముగా !—

కాంత- ఏమిటి ? భయంకరంగానా ! ప్రపంచమీ ! (వక్కాననవుతుంది)

చంద్ర- కాంతా ! నీవుకూడా నన్ను నిరాకరించుటకు పూనుకొంటివా ? (కన్నీళ్ళతో)
కానివ్వా. ఈక్షణముతో నాకును ఈయాశ్రమమునకును ఋణానుబంధము
తెగింది. కాంతా ! నాతల్లిదండ్రులయొద్ద కిప్పుడే పరివార మొనరించెదను,
దానితో నాబాధలెల్ల తప్పుక నివారణ కాగలవు. కాంతా ! నెలవు.

గీ. అమ్మ తారయటన్న నా కమితభయము

శాంత ! నీకడ నా కెచ్చు చనవు, ప్రీతి—

మరతు నామెను; నిన్ను నేనుమరువజాల

లతలవలె నల్లుకొన్న యుల్లముల నకట

ప్రేమకొని పోవుచుంటి, మమించుశాంత !

(చంద్రుడు పోతూవుండగా శాంత అతణ్ణి గట్టిగాపట్టుకొని వ్రకిసిపోతూ)

శాంత- చంద్రా ! చంద్ర ! నీకు ఒకహృదయమున్నదా ? దానిలో ఒకమూలమాత్రం తావుకూడా నాకు వున్నదా ? చంద్రా ! రాయిటు. ముఖంఎన్న. చూడు ! చంద్రా ! నన్నునీవు నిజంగా నమ్మావా ? నమ్మతావా ? నమ్మగలవా ?

చంద్ర- నిన్ను నమ్మకుండునా శాంతా !

శాంత- కాని, అమాయకుడా ! నేను నమ్మదగిన స్త్రీని కాదు సుమా !

చంద్ర- ఎందుచేత ?

శాంత- తారలోమొలకైతిన బోయమే నాలోకూడా తలయెత్తు నేమో ? ఎవరుచెప్పగలరు

చంద్ర- శాంతా ! నీకట్టి తలంపు కలుగుటయే కల్ల. ఒకవేళ కలిగినను నేను సహించు కొందును.

శాంత- చంద్రా ! జాగ్రత్తున్నావా ?

చంద్ర- కాదు. ఆసు నా తల్లి—నీవు నా సహాధ్యాయునివి. ఆసు గురుపత్ని—నీవు నేడ్తురాలవు ఆసు కోరిక లొకవిరుద్ధము. నీతలపు లొక సహజము. అందుచేత సహనమున కవకాశమున్నదని నా యభిప్రాయము.

శాంత- అటులేని, చంద్రా ! నీవు నా సద్వర్తనమీద సంపూర్ణ విశ్వాసంవుంచి. ఈ క్షణంవుంచి నేనుచెప్పినట్లు నడుచుకుంటావా ?

చంద్ర- అట్లే నడచుకొందును.

శాంత- మంచిది. ఆతారకు నీమీద రోతపుట్టిందికై నేనొక గమ్మత్తుచేస్తాను.

చంద్ర- ఎట్టిదది !

శాంత- ఈ క్షణంవుంచి నీకు నేనేప్రియురాలిగా నటిస్తాను. నీవు తప్పుతలవవుకదా ?

చంద్ర- నా ప్రియురాలిగానా ! నీవా !

శాంత- అంటే—నటించడంవరకేలే.

చంద్ర- మరి—నేనెమిచేయవలెను ?

శాంత- నీవూ నటించాలి.

చంద్ర- ఏవిధముగా ?

శాంత- నాప్రియుడిలాగా

చంద్ర- గొప్ప చిక్కు తెచ్చి పెట్టితివే !

శాంత- అరుగో ! అరుగో ! చంద్రా ! ఆ కోరికగాళ్ళు—లంబుజంబుజు నీమీదా నామీదా ఏవో చాడించెప్పి తారను యితేతీసుకువస్తున్నారు. రాజదేశమయం. మనస్థిరతంతోలోవున్న మంత్రాలన్ని ప్రియోగించి తారకు

సమీప కోతపుట్టెలచేస్తా. రా. భయపడకు. ఊ! చూడు. నామాటలు అర్థమవుతుంటూ నాతోపాటు ఉడు. నాతోపాటు పాడు!

ప్రేమలేఖనమైన శాంతా సంద్యులకు

ట్రైలాగ్ పాట (5)

పాటపాడుతూ పూగారచేస్తుంటావని ఇద్దరూ ముచ్చటపడెను.

దృశ్యం - మూడు

అదే ఆశ్రమవనిలో

లంబూ జంబూలు తోవమాపగా తార పరుగుతో పువ్వేళం.

లంబూ- అరగో! అరగో! చూడండి. మీరేమాడండి.

జంబూ- చూడండి. అర్థంవుంది — మొహంవుంది! అర్థం చెప్పవలసింది అర్థం ముక్తముంది. చూడండి. ఎంతనిర్భయంగా విహరిస్తున్నారో చూడండి.

లంబూ- ఇవి పదిత్రయమైన మున్నాళ్ళను మరుగున్నారో? పాపాల అనుకున్నారో!

జంబూ- అమ్మయ్యా! పట్టపగటివేళ — అందరూ తిరిగివేళ —

లంబూ- కలియంగా ఇవ్వాలే వచ్చివుందిరా!

జంబూ- అమ్మా! వీళ్ళను చూడండి. వాళ్ళే ఏ జరుగుతుందో తెలుసా?

లంబూ- ఏ జరుగడం ఏమిటి? ఆశ్రమానికి భూకంపం వస్తుందిరా భూకంపం!

తార- అయితే, వలువులారా! శాంతాసంద్యులకు ఈవీటిగా పువ్వేళం చూడవరకే వచ్చిందేనా మీకంట పడినదా?

జంబూ- ఏమోనమ్మా! ఈగడవలన్నీ మాకేంటెలుసు? మీ అభిప్రాయంలో ఉన్నాడు గదా అవి అనుకున్నా ముగాని చెంద్యుణ్ణి ఇలా గజ్జెలగురులలాగ విడిచిపెడతారని మే మేలా అనుకుంటాము.

లంబూ- అదేగాక చంద్యుడి వయస్సుకన్నా. కాంత వయస్సుకన్నా. ఈవిధానికి అవకాశం ఎక్కడ.

తార- అయితే, లంబూదరా! వయస్సుతోపాటు మనస్సుకూడా వికారం పొందుతూ వుంటుందనా నీ యభిప్రాయం!

లంబూ- అమ్మయ్యా! కాబట్టి పువ్వు వేళారేమిటి! వయస్సు ముదిరినకొద్దీ మనస్సు కూడా గిడసరారి పోతాలమ్మా - దేహధర్మమంట ఉంది.

జంబూ- అమ్మా! ఉదాహరణకు చెప్తాను. మీరున్నారనుకోండి. మీకు వయస్సు ముదిరినదా సమగతిలో ఉన్నాయో - కాబట్టి మీరంటే జంట కోడలుదండ

బండిలాగ జమాయించి నడుస్తుంది. గురువులవారూ, బృహస్పతి భగవాన్లవారూ ఉన్నారనుకొండి. వారివయస్సు ముసలెద్దూ—వారివయస్సు కోడెదూడా— అందుచేత, వారిబండి కుంటుతూ, పడుతూ, నడుస్తుంది—

తార- ఇక నోరుమాయ ! - లంబోదరా ! నీవు సత్వరమేపోయి శాంతిలో నేను రమ్మంటిననిచెప్పి తీసుకొనిరా.

లంబూ- అమ్మా ! శాంత తప్పేఅంటారో ఇదంతా ?

జంబూ- చంద్రుడుకూడా శిక్షార్థుడే నమ్మా

తార- నోరుమాయండి. జంబూ ! వెళ్లు.

లంబూ- చిత్తం. (లంబూ నిష్క్రమణం)

తార- జంబుకేశ్వరా !

జంబూ- అమ్మా ?

తార- మీగురువులవారికి వయస్సెంత ?

జంబూ- మీకే తెలియాలి.

తార- ఊహించిచెప్పు.

జంబూ- బహుశా ఆరుపుష్కరాలు దాటివుంటాయ్ అనుకుంటా.

తార- నావయస్సెంత ?

జంబూ- నాకే తెలుసు ?

తార- ఇతికూడా ఊహించిచెప్పు.

జంబూ- మీవయస్సు రెండోపుష్కరం మూడోపుష్కరం సుమనశ్చందకమంటా కాని, ఎందుకమ్మా ఈవయస్సులభోగట్టా ?

తార- జంబూ ! వయోభేదంవల్ల శాంతాచంద్రుల వర్తన విపరీతంగా కనిపిస్తే, మరి ఆకారబలచేతనే తారాబృహస్పతుల దాంపత్యంకూడా లోకానికి విపరీతంగా కనుపించ దంటావా !

జంబూ- ఏమోనమ్మా !

తార- భయపడి చెప్పలేకపోతున్నావు. కాని, జంబుకేశ్వరా !

ఉ. ఆలుమగండటన్న విధియందలి చిత్రముగాక, వృద్ధుని
ల్లాలయినంత మాత్రమున యాత్మనశించునే! స్త్రీత్వమారునే!
పూలుగలట్టి తీవెయది పుట్టపయిన బడి ప్రాకుగాక, ఆ
పూలపరిమళంబులు గుబుల్కొని పర్వతె యెల్లదెక్కులన్ !

జంబూ- (ఏడుస్తూ ప్రవేశించాడు)

జంబూ- అమ్మా ! మనవాడికి శాంతచేతుల్లో మరగళహారతి జరిగినట్టే తోస్తుంది.

తార- ఏమి జరిగింది ? ఇటువరకన్నదా !

లంబూ- (ఏడ్చుతూనే మళ్ళీ 'జొ' అన్నట్లు తలదాపుతాడు)

తార- రమ్మని కొత్త గలక్కడికి చేశావా

లంబూ- (ఏడ్చుతూనే మళ్ళీ 'జొ' అని సాజ్)

తార- ఎందుకని నిన్ను కొట్టిందా

లంబూ- (ఏడ్చుతూనే మళ్ళీ 'జొ' అని సాజ్)

తార- ఆడది కొట్టలేదు యెచ్చేమ వాస్తూ ఆడబిడ్డలంతా నేస్తీతోయ్యా బాబుకొనే
నరలాకం, అంతా ఈ ఆశ్రమంలోనే వుండి — ఇది మా స్త్రీ సాతి దుర్మార్గం.
నడవండి, కాంతా చంద్రుల వ్యవహారం నేనే పరిష్కారం చేయాలి. ముందు
మీరు పొండి. వెళ్ళండిగా నేను వస్తా —

లంబూ } చిత్తం. చిత్తం.
జంబూ }

(లంబూ, జంబూలు నిష్క్రమణం)

తార- (పెద్దనిట్టూర్పు విడిచి) అక్కటా ! —

ఉ. ఊరక బింకముల్ పలుకు చుంటిని - అంజియెగాని చంద్రుడా
తీరున కాంతతో బ్రయవిధిన్ విహరించెడి వృత్తమన్దిరా !
ఘోరదురంతమై హృదయఘూర్ణనమున్ బాసరించి, దేహమున్
దారుణ కేలకీలికల దగ్గ మొనర్పగ సాగెనక్కటా ! —

(తార నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - నాలుగు

బృహస్పతి ఆశ్రమంగా వనాంతరం

కాంతా చంద్రుల ప్రేమవిహారం

డైలాగు పాట. (గీ)

కొంటి చివర మొదలుకొని తార చంద్రా ! ఆగు ! కాంతా ! చాకించు
అని చెప్పేమాటల వరకు ఘమాడు రెండునిమిషాల కాలం పట్టి ఆర్పెస్తా
మ్యూజిక్ జరుగుతూ వుండాలి. ఆమ్యూజిక్ మీద కాంతా చంద్రులు
ప్రేమస్వర్ణం చేస్తుంటారు.

(శబ్ద)

దైలాగుపాటు పూర్తికాబోయే ముందే

లంబూ జంబూలు ప్రవేశం

లంబూ- ఏయ్ చంద్రా! నిన్నే

జంబూ- ఏయ్ శాంతా! ఇనుగో! యిటు చూడు. నిన్నే!

లంబూ- అమ్మగారు వస్తున్నారట్రా!

జంబూ- మీమంచికోసమే చెబుతున్నార విసండీ!

లంబూ- మీయిద్దరూ యిల్లా చిట్టకా గోరువలకల్లా అడుక్కోవంటే మునుమాడా ఒళ్లు

జలలేస్తుంది సుమా.

జంబూ- శాంతా! చూడు. నన్నుకూడా కాసేపు అలాగే అడిచివూ?

లంబూ- సన్నో?

జంబూ- చంద్రా! రయదేసి నువ్వుకొంచెం నీవు విశ్రాంతిపెక్కో. నేనూ శాంతా

అడుక్కోమని.

లంబూ- ఒకేయ్! మొట్టమొదట ఒళ్లుజలదరించడం నీకా? నాకా?... నాకే అని

ఇందాకే చెప్పేవా, కాబట్టి నేనేమువట అడారి.

జంబూ- ఒకేయ్! అసలు సంగతి గమనించావా? మనం వీళ్ళరి కనబడజుములేదు.

విసబడడమాలేదు.

లంబూ- అయితే ఏం చేద్దాం?

జంబూ- నువ్వేచెప్ప.

లంబూ- మంచిది. ఒకేయ్! ఇక ఒకటే కర్తవ్యం. అసలు శాంత మనకు లభించి

నపుడు. నకలు శాంతను సృష్టించుకొని అనందపడదాం. రా!

జంబూ- నకలు శాంత ఏమిటా నీశ్రాద్ధం?—

లంబూ- అదే, నువ్వే శాంతనని, నేనే శాంతనని నువ్వు అలాకొని ఇద్దరం ప్రేమించుకుందాం రా!

జంబూ- ఒకేయ్! ఇదిచివరికి కటిక పేజావానీ అవుతుందేమో?—అయినా నమోదా చూద్దాం ఎలావుంటుందో!

ఇద్దరూ చేతులుపట్టుకొని ఒకరచంద్రాడు లాగా ఒకరు శాంతలాగా సరిగ్గా శాశ్వతమల్లె (అందివికారంగా) ప్రేమస్ఫూర్తిం చేస్తున్నారు.

ఈ దృశ్యం జరుగుతున్న సమయంలో

తార ప్రవేశం

తార- శాంతా! చంద్రా!... మీరుకూడానా! ఇదేమిదీవరీతం? లంబూ!

జంబూ! లంబూ! నిమ్మరేల్లీ... (ఏవ్వరికీ కనబడడం లేదు) జంబూ!

లంబూ! (గట్టిగా ఇద్దరినీ చెకొక వరుళ్ళు చూస్తుంది)

జంబూ } అమ్మయ్యా ! అమ్మగారు !
లంబూ }

అమ్మ పరుగెత్తుకుపోతారు.

తార- చంద్రా ! ఆగు. కాంతా ! చాలించు.

కాంత- మీరా ? ... ఎప్పుడువచ్చారు ? క్షమించండి ! .. చూడలేదు.

తార- చంద్రా ! అలిసిపోయావు కాబోలు. ఆశ్రమంలోనికిపోయి విశ్రాంతి తీసుకో చంద్ర- (తలవంచుకొని వెళ్ళుతుండగా)

కాంత- చంద్రా ! వెళ్ళవద్దు. (చేయిపట్టుకొని ఆపుతుంది)

తార- చంద్రా ! కాంత! ఆపితే అగిపోయేస్తేకి వచ్చావా ?

చంద్ర- (హానం)

తార- ఈస్థితి నీకు ప్రాప్తించి యెన్నాళ్ళయింది ?

కాంత- చెప్ప... నీవూ నేనూ ఇలా సంచరించడం ఎన్నాళ్ళనుంచి అని నీళ్ళిగారు ప్రశ్నిస్తున్నారు. భయమెందుకు ? నిజం చెప్ప.

చంద్ర- (హానం)

కాంత- అమ్మా ! చంద్రుడి విషయం మీకు తెలియనిదేముంది ? వీడు మితభాషి అదీగాక మిమ్మల్ని చూస్తే అమితభయం. అందుచేత మానం ధరించాడు.

తార- ఓహో !

కాంత- కాబట్టి చంద్రుడి బదులూ నాబదులూ నేనే జవాబు చెప్తా... అయితే... మీ ప్రశ్నయేమని ? మర విపోయా! ఆ..... ఈవ్యవహారం మా యిద్దరినందునా ఎన్నాళ్ళనుంచి నడుస్తున్నది అని ప్రశ్నించారు. జవాబేమిటంటే ఇది చాలాగోజులనుంచి నడుస్తున్నది.

చంద్ర- వట్టిది. వట్టిది. ఇందాకటినుండియే.

కాంత- కంగారుతో ఒకటి చెప్పబోయి మరొకటి చెప్పకు. అమ్మా ! ఆసలు విషయ మేమిటంటే ఈకుర్రవాడు ఆరితేరిన వ్యభిచారిగా తయారయ్యాడు.

తార- ఆ ! కాంతా !

కాంత- ఔసమ్మా ! చూపులకు ఇలాటి పెద్దమనిషి చేష్టలకు ఇలాటి ధూర్జుడూ పుట్టలేదు — పుట్టబోడు !

చంద్ర- అమ్మయ్యా ! కాంతా ! అమ్మగారికి నాపై నీకన్నముగా రోతపుట్టునట్లే యింకొకడు ఉన్నావు కదా !

శాంత- అశ్వే ! అగ్నిగానికి యెందుకు పుట్టాలి. నీమీదకోరి ! ముగ్ధాడవు... పడుచు వాడవు. నీజీవితానికి నీవేకర్తవు. నీయీదుగా వుండేవాళ్లంతా నీమీ చేస్తారో నీవూ అదేచేస్తున్నావు. వాళ్ళందరిమీదా లేనిపోని నీవూ యెందుకు పుట్టాలి ? అదీగాక —

తార- చాలించు నీశుపన్యాసం... చంద్రా ! వెంటనే ఆశ్రమంగానికి వెళ్లు !... ఇది నాయాజ్ఞ !... వెళ్లు !... ఊరి...

చంద్ర- (తలవంచుకొని ఏడ్చుమీరమను)

శాంత- అమ్మా ! ఇలాంటి నిరంకుశత్వం మీకు తగదు.

తార- శాంతా ! ఇంతసేపు చంద్రునిన్నాడు కాబట్టి నేనేమీ అనలేదు. ఇకవిను. ఈ ఆశ్రమంలో ఇలాంటి దురాగతం చేస్తున్నందుకు నీకు శిక్షవిధిస్తున్నాను. ఈ ఆశ్రమంనుంచి వెంటనే వెళ్ళిపో.

శాంత- సరే. చంద్రుణ్ణికూడా తీసుకొని ఇప్పుడే వెళ్ళిపోతా.

తార- చంద్రుడు నీవెంటే యందుకు వస్తాడు ?

శాంత- నాకోసం వస్తాడు.

తార- సిగ్గుమాలినదానా ! ఇంత గడనకర్తవుగా ఎప్పుడు తెయారయ్యావు ?

శాంత- అమ్మా ! నాకుకూడా ఒకభర్తయితే నేను భయపడాలి. నేను అవివాహితను, ఆతడు బ్రాహ్మణుని. కాబట్టి నేను చేసే వ్యభిచారం అనడానికి ఎవరికి గుండెలున్నయి !

తార- చాలించు నీశుపన్యాసం. ఈక్షణంనుంచి ఈఆశ్రమంలో నీముఖంమోపించవద్దని ఆజ్ఞాపించా. పోయికి ! చంద్రుని ప్రసన్నత నీకనవసరం. నాడు నీవెంటరాడు. రాదలచినను నేను రానీయను. తెలిసనా ! పో ! ఈక్షణంపో !

శాంత- చంద్రుడిపై ఇంతఅభిమానం మీకందుకు ?

తార- ఆపరిశ్చ నీకందుకు ?

శాంత- మరి, అదేగా మనకిద్దరికీ ఇప్పుడు కావలసింది ?

తార- నాడు మాళిమోక్షుడు. తలినంద్రునిని వానిని మాళిమోక్షునిగాను, మళ్ళీ యథావిధంగా వారి కప్పగించేవరకూ అన్ని బాధ్యతలు మాలి. తెలిసనా ?

శాంత- మీబాధ్యతలను ఇంతటి పట్టుదలతో నిర్వహిస్తున్నందుకు నిజంగా మిమ్మల్ని అభినందిస్తాలి కాని, అమ్మా ! చంద్రుడికి ఈదువచ్చింది. అంటే మీకు కోపం వస్తుండేమా. కాని —

చ. మగడతివృద్ధు, నీవు సుగుమారపు లేతవయస్సుదాన, వీ
జగతికి మంచిచెడ్డల విచారము తక్కువ, చంద్రుబోలు రూ
పగరిమ గలట్టి యశావనుడు సంతతమింట వసించియున్న, నీ
తగవులమారి లోకము వృధాయపనిందలు మోపకుండునే?

తార- కాంతా ! లోకం మోపినామోపకపోయినా ముందు నీవే మోపేటట్లున్నావు.
కాంత- క్షమించండి. మీరు అన్ని విద్యలూ చదివారు. నేను ఏవిద్యా చదువలేదు. కాని,
భక్తిసంసారం అనే ఆవరణలో మీరున్నార. ఏఆవరణాలేని మోహనంమీద
నేనున్నాను. స్వేచ్ఛ అంటే యేమిటో రాన్డోవున్న మధుర్యంయెట్టిదో నాకు
తెలుసు—మీకు తెలియదు. అందుచేత మీమీద — మీరున్న దుర్భరి పరిస్థితుల
మీద— మిమ్మును చంచలంగా కుదిపేస్తున్న భయంకర సమస్యలమీద, నాకు
హృదయపూర్వకమైన సానుభూతి. నిర్వేదం, బాలీ కలిగి ఇవ్వాలి ఈ ప్రసంగం
యెత్తాను.

తార- కాంతా ! కాంతా ! నామీద నీకు విజంగా జాలికలిగిందా ?

కాంత- అమ్మా ! నేనూ అడగాన్నే ! నాకూ ఉంది హృదయం.

తార- క్షమించు. కాంతా ! నేస్తుగాలా ! .. ఇబ్బా ! (చేతులు చాచింది.
కన్నీళ్ళు ఉబుకుతున్నయ)

కాంత- అమ్మా !

తార- సఖీ !

(ఇద్దరూ ఒకరినొకరు గాఢంగా కొగలింపుకొంటారు)

తార- కాంతా ! ఇక నీవర్ధనాచను ! .. దాచలేను!...

కాంత- ఏమిటమ్మా అది ?

తార- చెప్తే నామీద నీకు రోతపుడుతుండేమా ?

కాంత- అమ్మా ! నాయందు విశ్వాసం కలగలేదా ?

తార- కాంతా ! నీకంటే నాకు అవును లేదు. చెప్తామిను!—

ఉ. చప్పుడు సేయకుండు గడుచల్లగఁ బ్రాశుచువచ్చి, నిద్రమై
దప్పిన వాని చేలమునఁ దాఁదలదూరించి, కాటువేయు నా
సర్వమురీతి, నామనసు నందున నొక్క దురుంతభావ మొ
ట్లెప్పుడు కాలువెట్టునో ? సఖీ విషమున్ బ్రసరించె నక్కటా !

కాంత- అమ్మా ! అడుదాని జీవితమే అధ్యాత్మపు జీవితం. అందుకూ ఇలాటినుట్టాలు
తటస్థించనపుడు అబాధ మరీ దుస్సుహృదువుతుంది. అమ్మా ! ఏంజరిగింది ?
అగులు సంగతిమేమిటి ?

తార- శాంతా ! ఏమనిచెప్పాడును ?

మ. క్రమముగా దప్పిననంచుఁ జింతపడనా ? కామునాశ్రోవ య
క్రమమోసక్రమమో? యధర్మమొ సధర్మంబో? సుధాస్వర్మమో!
క్రిమిదుగ్గంధ నిబంధ నారకమో? నాకేలొ? శైకింతనీ ! ప్రియా
ర్థము లోకమును ధిత్కరింతు! నెస్థైర్యంబూననా! అక్కటా!

శాంత- అమ్మా ! “ప్రియాగ్ధము లోకమును ధిత్కరింతు” అని అన్నారు ఎవరమ్మా
ఆ ప్రియుడు ?

తార- (ఉలికిపడి) ప్రియుడొ ! (వెకిలివవ్వ వచ్చునూ) నాకా ? ప్రియుడొ !
పాపము శాంతించుగాక ! (నాకులగినరెలు వెన్నరక్షింతురుగాక ! నిశ్చల
భావాన్ని అరువుకొచ్చుకుంటూ) శాంతా ! నాకు ప్రియుడులేదు. భర్తవున్నాడు.
అయినపేరు బృహస్పతి.

శాంత- అమ్మా ! మీ వాక్కు మీమనసున ఈవిధంగా మందలించుకుంటూవుంటే గాని
ఈమాటలు లోకాన్ని ఉద్దేశించి చెప్పినవికావు. సరే పోనీయి. ప్రియాగ్ధము
భయంకరంగావినిపిస్తున్నది. కాబట్టి త్రోసివేలాదు ఇకపైప్రియుడు ఎవనిచెప్పింది

తార- ఏ ఆప్రియుడు ?

శాంత- “ప్రియాగ్ధము” అని సూచించుచున్న ఆతడే !

తార- ఆతడొ! చెప్పనా? ఇలారా! చెవిలోపెట్టి (శాంతిస్వరమవస్తుంది) ఆవ్యక్తి పేరు-
శాంతా ! మండామండాలు! కళారూపిణి! సుధామధురము!... అని పేరు...

(ఇక్కడ బృహస్పతి అకస్మాత్తుగావచ్చి నిలబడ్డాడు. అతణ్ణి

తార సూచి ప్రసంగం గభాటున మార్చి కేసింది)

...బృహస్పతి భగవానులే. జగదేక బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నులే ! తారానాన
చక్షోర చక్షుదులే!...

బృహ- అనందము ! మహాదానందము !... తారా నీ నిరంతర భక్త్యసంస్మరణానన్తి
నిజముగా త్రిజగద్వంత్వము.

తార- నాథా ! వందనములు, ఎప్పుడువచ్చారు ?

శాంత- భగవన్ ! ప్రణామములు.

బృహ- తారా ! చంద్రుడేలనో నేడు ఆశ్చర్యమనునకు రాలేదు. వాడిందున్నాడో
మాచిరమ్మని కిహ్యల బంపితిని. పెద్దరదేవు రోడిందిన వానివలె ముఖము

పోగియున్నదనియు, ఏకతమ్మనతో దనలోదాసు మిగులసేగజెందుచున్నాడనియు వారు చెప్పినారు.

మ. నిముసంబేనియు నూరకుండడు, మహానిష్ఠన్ సమస్తాగమార్థములున్ శాస్త్రరహస్యముల్ గణితతర్కన్యాయ సిద్ధాంతముల్ శ్రమతో నభ్యసనంబు సేయు; నితరోల్లోసంబులే లేవు చందముడౌరా! యిటలేలడిబ్బడియె? తారా! నీవు చెప్పంగదే!

శాంత. భగవన్! నేనెప్పునా? నిన్నవాడూనేనూ పందెంచేసుకొని చెరో పడచోరేసి అప్పుడాలు తిన్నాం. నాది మొద్దుశరీరం కాబట్టి కడుపులో కుట్టుచెయ్యలేదు. వాడిది సుకుమారశరీరం కాబట్టి అప్పుడాలపిండి పేగులకు పలుకుని అక్షిగ్లవునొప్పిలో ప్రాద్దుటమగుచి బాధపడుతున్నాడు.

బృహ. అదియూ విషయము?

శాంత. చిత్తగ భగవన్. వాడికి ఆమదంయిద్దామా నేపాళంమాత్రవేద్దామా అని ఇద్దరము ఆలోచించుకుంటూవున్నాము. మా ఆలోచన తెగక, మీ సలహా ప్రకారం చెయ్యాలని నిశ్చయించుకొని మీ దగ్గరికే బయలుదేర బోతున్నాము. యింతలో మీరూ వచ్చేకారు. అయితే భగవన్! ఆమదం శ్రేష్టమా లేక నేపాళం ప్రశస్తమా?

బృహ. రెండూ ప్రశస్తములే.

శాంత. మరి కర్తవ్యమేమిటి భగవన్?

బృహ. లంఘనము! లంఘనము “లంఘనము పరమాపదమ్” అని ఆయుర్వేదప్రమాణము

శాంత. దివ్యవాక్యం! దివ్యవాక్యం! అమ్మ! విన్నారా! వాడెంత యేడ్చినా సరే ఇవ్వాళ ఏమీ తిననియ్యవద్దు సుమా!

(లంబు జరిబూలు పరుగుతో ప్రవేశం)

లంబూ. మరిదే గురుదేవా!

జంబూ. నమస్తే భగవన్!

బృహ. ఏందుకురా యింత ఆత్రము?

లంబూ. వస్తున్నది గురుదేవా! మన ఆశ్రమం వైపుకే వస్తున్నది.

బృహ. ఏమది?

జంబూ. విమానం గురుదేవా! విమానం!

బృహ. }
తార. } విమానమా? !
శాంత. }

లంబూ } డోనుగో ! అడుగో ! చూడండి.
జంబూ }

(అంతా ఆకాశం వంక చూస్తారు)

బృహ- డోను అది యింద్రునికే విమానము. తారా ! శిష్యుడగు మహేంద్రుడు ని
అతని సందేశహరులకాని వచ్చుచున్నారేమో ? అశుభభూతి మునుముందు
సిద్ధపడి యుండుట మేలుకదా ! తారా ! గమ్ము (కారతలో శిష్యురూ)
కాంతా ! శిష్యులారా ! మీరుకూడా సత్వరమే రండి.

(కారతో బృహస్పతి నిష్క్రమణం)

లంబూ- కాంతా !

జంబూ- బృహస్పత్యశ్రమకాంతా !

లంబూ- అడుకోవే మాతో రవ్వంటి ?

జంబూ- ఎందుకే కొడత నీకింత ?

కాంత- ఈకోడెనూడలకు మని స్సు గిడసాటిపోయి, మీ కెయ్యాలూ శోభించు క్షిరి
గంతులు వేస్తున్నయ్య... అయితే బ్రహ్మనారి మర్కట శిరోః బాహునా !
మీకు నాతో అడుకోవాలని వుందా ?

లంబూ } డోను, డోను,
జంబూ }

కాంత- నాలో ఏముంది ?

లంబూ } సుఖం ! సుఖం !
జంబూ }

కాంత- ఓహో ! సరే. మీసుఖానికి మీకూ మధ్య నేనెందుకు అడ్డంకావాలి ? సరే
కాని నాకూ ఒక సుఖం కావాలి—యివ్వారా ?

లంబూ- యిస్తా.

జంబూ- వాడిమొదం—వెరి వేపకాయ. వాడికేంతెలున ? కాంతా ! శోభిస్తున్నా.

లంబూ- కాదు, నేనేయిస్తా.

కాంత- మీయిద్దరూ కలిసే యివ్వాలి.

లంబూ- నై

జంబూ- నై

కాంత- సరే. నామద్దుల యెద్దులారా ! అదిగో ఒకబండి. దానికి ఎద్దులు లేవు.
ఎక్కాలని నాకు చాలా కుతూహలంగా వుంది. మీరేఎద్దులె దాన్నిలాగండి.
నేనే గమ్ముగా కూర్చుని తోలుతా !...

లంబూ } (ఒకరి మొహం ఒకరు చూచుకొని, చివరకు)

జంబూ } సరే ! అలాగే ! పోదాం !

కాంత- ఆనందం ! సరే... ఇక్కడే ఉండండి. ఇప్పుడే మళ్ళీ వస్తా.

(కాంత నిష్క్రమణం)

లంబూ— } (హిసి-హి అంటూ పిచ్చి ఆనందంతో నవ్వుకుంటారు)

జంబూ— }

లంబూ— ఒరేయ్ ! సరవాహనం ఎక్కాలని ఇంత కుతూహలం ఎందుకు వుట్టినో దీనికి

జంబూ— ఒరేయ్ ! మనలోవున్న గొప్పతనం మనకే తెలియుట లేదుగాని, మనల్ని చూస్తేవారు ప్రతిస్త్రీకి ఇలాంటి కుకుమార భావాలే స్ఫురించి తీరాలి !

లంబూ— మరి, మనల్ని ఎదులారా కోడలారా మధ్యమధ్యే మర్కటములారా అని కూడా సంబోధించిందే దానికి అతరార్థ మేమిటి ?

జంబూ— అదే అందుకేనే వుండరా స్త్రీహృదయరహస్యం! చూచావా! స్త్రీలగ్లా నాలుగుజాతులున్నాయని జంతుకాస్త్రకారులు పరిశోధనచేసి చెప్పారు. మన అమృతారాదేవి సర్వశుభలక్షణ లక్ష్మితలైత గూఢబద్ధినీజాతి వారీమణి! చూడు, అగుడ్డిమహాదాసి- ఆవేషచెట్టుకింద గుడిపెలా వున్నాడే— ఆయన భార్య, సిసలైన శంభునీజాతి ! మరి, ఏటిబిడ్డనన, ఎప్పుడూ గార నూనెతో నిండి, నైలభాండంలో అప్పుడే ముంచితీసిన వత్తివలె పిరిపిల లామునూ వుంటాడే ఆ గూని మహామని— ఆయన భార్య ఒకటోరకంహస్తినీ ఇహమన కాంత- మన హృదయ ఆయస్కాంత- ఆశ్రమం మొత్తంమీద చిత్తినీగా చిత్తినీ !

అప్పుడు ఒక గడ్డిమోపు మూటతోనూ, చేతిలో ఒక చెన్నాకోలతోనూ కాంత ప్రవేశం. లంబూ జంబూలకు అర్థంకాక తల గోకుంటూ న్నారు కాంత గడ్డిమోపు విప్పి చాళ్ళముందు గడ్డి వేస్తూ, చెన్నాకోలతో చాళ్ళను కొడుతుంది—

కాంత లంబూ జంబూలకు పైలాగు పాట (7)

దృశ్యం - అయిదు

నారదుడు - ప్రవేశం

నార- హహహ! అనుకోన్నంతయు వైసది.

మ. పదియున్నాల్గు దీర్ఘ వర్షములు ప్రభుజైన తారానతీ
మదన న్నాదిన బుగ్గికోండ, పృథుకంపాగుంఠితంబై, బదా
బద్దై వ్రస్పడి వేశసవ్వె ! నిక నా వ్రష్టన్ని యోగించి కూ
ర్చెద పోరాటము, నందనందన ! జయశ్రీ! వేగ సంధింపుమా!
వహ్య ఇంద్రుని గూహ్యము . మౌలి గూహ్యము—బృహస్పతికి దేవలో
ప్రయాణము ... తారకు చిరవాంఛిత వీకాంతము ... ఇంకేమి కావలయు ?
మన్మథునకు కపకాళివీతిము ... అనంతరము... నా కలహకార్యకలాపము...
హహహ!...కాని, ఈశుస్థియు వాహరముగా వీధిపైన కలహమును లేవ
నెత్తెనగును ? ... దేవగానవులకు ముడివెట్టునువా ?... వలదు. అది అనవసర
కారుణ్య నష్టపాతిమునకు హేళువగును... బోను... మంచి సమయమునకు
జైప్రతి వచ్చినది. తనయొద్దనుండిక వృతసంజీవనిని కయినద్యాగో అపహరించివది
ముదలు, కుక్రుడు బృహస్పతిని కాములు మురిగిమగునూరుచు పగదీసికొని
వెరవుత వేదకుచున్నాడు. భరితే! ఉపాయము కుర్చిరింది ఇక నా కలహ
బుభుక్షుత్వాగ్నిగా నువశమించు సమయము ప్రాప్తించినది. కృష్ణ! ఆ వ్రష్టనా
వహ! నిరహశ్రితులకు ఏడును వీకొరంతయుగలుగ నేరదనట నిశ్చయము.

నారదుని పాట

అంకం మూడు

దృశ్యం - ఒకటి

బృహస్పతి కుటీరంలా.

బృహస్పతి కృష్ణానవాసీనుడై భవమాల తిన్నగా వున్నాడు మహాద్యారాసంక మిత
మౌలి కూర్చొనివున్నాడు. అతనికాళ్ళు పశ్చింబా ఉన్నయి. ఒక కలికంతో
కాంత నీళ్ళుపోస్తున్నది. తార కాళ్ళు కడుగుతున్నది.

తార- కాంతా !

కృష్ణ- అమ్మా !

తార- పూజానుండీరాలాకి వెళ్ళి పూజకరండం తీసుకురా ?

కాంత- చిత్తం. (కాంత నిష్క్రమణం)

బృహ ఎవరక్కడ ?

లంబూ- (ప్రవేశించి) అజ్ఞయేమి గురుదేవా ?

బృహ- నీసహపాటి జంబుకేశ్వరు డెక్కడ ?

జంబూ- ఇక్కడేవున్నా గురుదేవా అంటూ (ప్రవేశము)

బృహ- శిష్యులారా ! ఈయన మహాభాగుడు — జీవేంద్రసారథి — మాతని. ఈయన రాకచే మనయాశ్రమము నేడు నిక్కముగా పునీతమైనది. వీరియొక్కముఖ స్మరణచిహ్నముగా మీకెల్లరకు నేడు ఆటవిడుపు నొసంగుచున్నాను. మీరేగి శిష్యులకెల్లరికి శుభవార్త తెలిగించి యవ్యయములు కాలించి క్షీణావిశోదయతో నానందించుడు పొండు.

లంబూ- మహాభాగ్యం గురుదేవా !
జంబూ- మహాభాగ్యం గురుదేవా !

(లంబూ జంబూలు నిష్క్రమణం)

(కాంత పుష్పకరండంతో ప్రవేశం)

కార- (కరండంలోని పుష్పలతో మాతలికాళ్లను పూజిస్తూ పూజాగీతం పాడుతుంది) (శిష్యులతో) మాతలి- సుమంగళీభవ ! దీప్తసుమంగళీభవ !

కార- తరించితని ఇంద్రసారథి ! భవ్యజీవితమైతిని.

(నమస్కరించి కార కాంతతో నిష్క్రమణం)

మాతలి- దేవదీపంద్రా ! సాశిల్య తేజోరాశియగు తాదాదేవికి భర్తలగుటచే మీకీర్తికి మరింత వన్నె ఘటించె.

బృహ- మాతలి ! నీయభివాదములకు గృతజ్ఞుడను. ఇక నింద్రలోకము నందలివిశేషము లెట్టివో చెప్పెదవా ?

మ. సేమమె చాకళాననకి ? సేమమె సర్వసువర్వకోటికిన్ !

సేమమె యానుమంగళికి శ్రీనిచికిన్ ! సుఖుడే జయంతుడు
ద్వామ పరాక్రముండు, వనితాజనకానవమోహనుండు ! నీ
కామితమేమి ? రాధగిన్న కారణ మేమి ? వచింపు మాతలి !

మాతలి- అద్భుతకృతులు సేవింపగా నఖండసుధర్మ యుగాసేమడై జగజ్జాలించులు కాసింపు
మీప్రియశిష్యుడు మహేంద్రుడంపగా వచ్చినాడను. అచ్చటెల్లరకు గుళము
బ్రహ్మస్థి ! అఖిల విద్యావాచస్పతి !

చ. క్రితవొక్కండోనోంకగా మదిని సంకల్పించియున్నాడు, తత్
క్రితవద్దర్పము నెల్లదావక భుజస్కంధమ్మువై బెట్టినా
డతిశ్రీఘమ్మన మిమదోడకొని రమ్మన్నాడు మీశీఘ్య. యో
యతిశంద్రదా! యరుసెంచి యాతని కభీష్టవాప్తి సంధింపవే!

బృహ- మాతా! శిష్యుని సందేశమున కానియ భరితుడనైతిని. అదిని మహానాశము
సస్యగమే భరింపరాక.

మాతా- భగవన్! గాబోవు పూర్ణిమయే క్రిత సుముహూర్తము కాల మవ్యవధిగా
నాన్పడి. క్రిత నిర్వహణమునకై నేనుండగు కార్యకలాప మంతయు మీగాకై
యదురు చూచుచున్నది. కాబట్టి మిమ్మా నేడే దోడ్కొని నమ్మకును నెన్ను
విమాన సహితముగా బంపినాడి.

బృహ- నుంచితి. అగ్నేయగుగాక! మేమునగు నాతిధ్యమును స్వీకరించి ప్రయాణ
శ్రమమునాంతి యుపనయించుటకు ఈ సాయంత్రమే వన్న తోడ్కొని
పోవుదువు గాక. రమ్మ. రమ్మ. ఈవార్తను తాన కరింగించి, అమె నోడంబరని
పోవుటకు బుట్టుంప వలసియున్నది. అక్కటా! తారా!

చ. అగనిముసంబు నన్ను విడరాడగనోర్వపు ముద్దురాల! నా
చరణ సరోరుహోర్చనయె జన్మకు సత్ఫలమంచు నమ్మినా
ఇరువురమధ్యగల్గిన వయో విపరీతము లేకమాత్రమే
వరయగ లేని బేల వకటా! యెటు నిన్నిడి పోవనేర్తునో!

మాతాతో బృహస్పతి నిష్క్రమణం.

దృశ్యం - రెండు

బృహస్పతి కుటీరమునా నుగోడపు

చంద్రునిమీద ప్రేమనుండి తిప్పియెత్తు పారిపో నామని ఊహించి, తార
తానుకూడా ఇంద్రునికి ప్రయాణమునకు సిద్ధపడుచున్నది. కూసరాగం
తీర్చి పట్టిబేడా సుగ్రుకుంబున్నది.

చాట (తీ)

తార- (సద్దకూ) లంబూ! లంబూ!

లంబూ- (ప్రవేశించి) అమ్మా! ఏమి...!.....ఇకేమిటి? ఈ ప్రయాణసన్నాహం
ఎక్కడికి?

తార- చూడు! ఆ...వట వృక్షానికి అరగింప అగతిసారవీర తీసుకురా! తోడదరగా
పో? ఈ.

లంబూ- చిత్తం. చిత్తం. (నిమ్మిమణం)

తార- (మళ్ళీ సర్దుతూ) మరచిపోయా! ఒరేయ్ జంబూ! జంబూ!

జంబూ- (ప్రవేశించి) అమ్మా! ఏమిటాజ్ఞ!.....ఇదేమిటి? ఈ ప్రయాణ సన్నాహం ఎక్కడికి?

తార- చూడు! ఆ.....తోటలోనికిపోయి కొన్ని మల్లెలూ జాజులూ పోగడలూ కొనుక్కురా! తొందరగా రావాలి సుమా!

జంబూ- చిత్తం. చిత్తం. (నిమ్మిమణం)

తార- (మళ్ళీ సర్దుతూ) కాంతా! కాంతా!

కాంత- (ప్రవేశిస్తూ) అమ్మా! సిల్పారాసన్నా?.....ఏమిటి సన్నాహం మంతా ఎక్కడికి మీ ప్రయాణం?

తార- కాంతా! నాకేజయం. నీకే పరాజయం!

కాంత- అసలు గొడవ యేమిటమ్మా?

తార- నీవు విసలేదా?..... కాంతా! యజ్ఞం ఇంద్రుణ్ణి చెయ్యబోతున్నది.

కాంత- ఏమిటి? ఇంద్రుడు యజ్ఞం చెయ్యబోతున్నాడా? యజ్ఞం ఇంద్రుణ్ణి చెయ్యబోతున్నదా?

తార- మాతలి వచ్చాడు. చంద్రుణ్ణి రమ్మన్నాడు. నేనూ వెళ్ళిపోతున్నా.

కాంత- మాతలి చంద్రుణ్ణి రమ్మన్నాడా?!

తార- చంద్రుణ్ణా!....కాదు. పొరపాటు! నా భర్తగారిని.....

కాంత- అయితే?

తార- అయితే యేమిటి? ఇంద్రులొకానికి నేనూ భర్తగారితో వెళ్ళిపోతా. ఆయన వద్దన్నాసరే వెంటపడతా.

కాంత- వారు రమ్మన్నారా!

తార- ఎవరు?

కాంత- మీ భర్తగారు.

తార- యింకా నాతో చెప్పలేదు.

కాంత- మరి?

తార- వారు వద్దన్నాసరే నేనూ వెంటపడతా. ఇక ఈ అక్రమంలో ఒక క్షణమయినా ఉండను—

కాంత- ఎందుకిది?

తార- కాంతా! నీకు సర్వము ఇంతకముందే చెప్పితిని కదా.

చ. కొడుకని చేరదీసితిని, కూరిమిజూపితి, తల్లివోలనే

కుడువగ బెట్టితిగా, మెలకు గోచులు జుట్టితి, సిగ్గువోసితిన్

చెడుతుల పిన్నినల్పు మది చేరగలే దిపు డేమి వింతయో
యుడుగని లెప్పుపోకడల ముఱ్ఱటలాడెను స్వాంతి మక్కటా !

కాంత- అయితే యిప్పుడేమి చేయదలచినారు ?

తార- దొంగ వస్తున్నాడని తెలుసుకొని యేమిజాగ్రత్తపడాలా? అజాగ్రత్తేడుతున్నా

తార- ఏమిటా జాగ్రత్త ?

కాంత- కాంతా !

చ. ఆవిరళమోహ సంక్షుభితమై, యతిలేక పథానువర్తియై,

పవలును రేలు చందురునిపై బరువెత్తట మానకున్న దీ

యవగుణ చిత్తవృద్ధి ! పతియా పరదేశము లేగుచుండ ! నే

మవుదునో ? నాకునేనె హృదయమ్మును నమ్మగజాల నానభి !

కాంత- కాబట్టి చంద్రుణ్ణి మరచిపోవడానికి ఈ ఆశ్రమంనుంచి పారిపోవాలని సంకల్పించుకున్నారు. అంతేనా ?

తార- ఔను.

కాంత- (పకాటన నవ్వుతుంది) అమ్మా ! మీరు ఇప్పుడున్న ఉన్మాద చిత్తవృద్ధికి మూలకమైన ఆలోచనకీ సద్విజ్ఞాన సరిపోతుంది.

తార- కాంతా !...అరుగో నాభగ్తగారి వస్తున్నారు. !

బృహ- (ప్రవేశించి) తారా!.. ఏమిది ఎక్కడికీ ప్రయాణమన్నాబాము ?

తార- కాదు...అట్టే—మరి..... ప్రయాణమూకాదు..... సన్నాహమూకాదు... ఏమిలోచన ఊరికే సర్దుతున్నా... సరే కాని నాథా .. ఇంద్రలోక విశేషము లేదు ? మాతలి ఏమైనా సందేశం తెచ్చాడా ?

బృహ- ఔను. అతడొక యజ్ఞమండయ సంకల్పించి వస్తు వింటునే తోడ్కొనిరమ్మని మాతలిని విమాన సహితంగా బంపినాడు.

తార- అయితే, ప్రాణేశ్వరా ! మీరు వెళ్ళక తప్పదా ?

బృహ- యోగ్యురాల ! వెళ్ళక తప్పదుకొను వెరవులేదు —

శా. “ముల్లోకంబుల నేలు రాజనవనంబుల్ దీర్ప రమ్మన్నచో
నుల్లంఘింపగరాదు గావునఁ దురుద్యోగంబు గావించి, సం
పల్లాభంబున పేగవత్తు భవదాత్మన్ భేదమున్ జెంది కే
ంబుల్లున్ వాకిలి బాచుకొందు మను వింటి కొంతకాలంబునకా

తార- నాథా! ఇక్కడనేనుండను. మీవెంబడి నన్ను గూడా తీసుకొనిపోండి.

బృహ- తాగా! చీటికి మాటికి భర్తయి భార్యలను వెంటకొనిపోవుట అంతసమంజసము కాదు. అదిగాక, స్వర్గము-స్వర్గము అని యందు రేగాని స్వర్గమునందుకూడ దొసగులు లేకపోవు సుమా.

తార- నిజంగావా?

బృహ- ఔను తార.

క. “నటవిట వారవధూటీ

పటలీ సంవృతము స్వర్గపట్టణ మకటా!”

నటలాలక ! నీవట కే

గుట యుచితముకాదు ! మానుకోవే! తారా!

తార- అయితే భగవత్ స్వర్గంగానూడ ఉన్న వాయిలాటి లోపాలు ?

బృహ- ఔను తారా! లోకవృత్తమెరుంగని ముద్దరాలవు. ఏమని నీతో చెప్పదు ? స్వర్గమని పేరేగాని—

నీ. అల యహాల్యా జారుడై వేయికన్నులు

తెచ్చు కొన్నట్టి యాముచ్చ ప్రభువు !

ఇంద్రభోగం బని యెల్లరు గీర్తించు

సుఖతొల్వ మారని యుద్రవృత్తి !

అమృతమ్ము పేరుతో నవతార మెత్తిన

పులికల్లు వాని కాపాసనమ్ము !

కళల పేరిట దినమొలల వర్తించెను

రంభాదు లతనికి రాత్రి సఖులు !

రాజె యిట్లుండ ప్రజలవర్తన మికేల !

వలుకుగాత పురాణముల్ చిలుకలవలె !

నుర్వృద్ధై చచ్చి యొకటె ! యనుర్వృద్ధగుచు

బ్రతికి యొక్కటె ! తార ! వర్తనములేక !

తార- ప్రాణేశ్వరా! సరే ఆ పాడులోకానికి నేను రాను. ఈప్రళయమే స్వర్గ మనుకుంటారు. కాని అలాగానేను మీవెంట వచ్చుట కుభావహమని అనుకుంటున్నా...కాంతి! నీవుచెప్పు. ఉండనా ? లేకప్రాణేశ్వరునితో వెళ్ళిపోనా!

కాంత- అమ్మా ! దీనికింత ఆలోచన యెందుకు ? మీకు వీరిస్వర్గముగా కనబడుతుంటే అక్కడనే ఉండండి.

తార- అదికాదే ! నాథుని విడవాడి యెలా ఉండగలరు ?

కాంత- విరహబాధ దుస్తరమనేమాట నిజమేనమ్మా !

తార- విరహముకాదే ! నాథుడు అక్కడికి పోవుట నాకు ఏలెమృతం ఇష్టంలేదు.

కాంత- అక్కడ రంభాదు లేవరేనా మీ నాథున్ని.....

తార- ఛీ. ఛీ. నా నాథుని కిట్టి ప్రసక్తిలేదు. నాకు తెలుసు.

బృహ- తారా ! నేను త్వరగా రానని నీభయమా ?

తార- (నిశ్చలంగా)....నాథా !.....

బృహ- తారా ! ఇంతలో ముఖవైఖరి మారినదేల ? నీబాదయమును వ్యాకులమొనరించుచున్న విషయమేమో చెప్పుము—తారా !

తార- నాథా ! త్రోవకుద్దిగా చేరుతున్నా వినండి ! నేను దాచను—దాచలేను. (గభాలున ఏడుస్తుంది)

బృహ- ఏమది తారా ? తారా !...కాంతా ! నేడెందులలో నీవని యంతరిగియున్నా నున్నదేల ?

కాంత- భగవన్ ! మీవియోగాన్ని ఎలా సహించునా అని భంగకెట్టిబాధని నీవు కల్పింపి

బృహ- “దాచను - దాచలేను” అనుచు నేధోవిషయమును గురించి వ్యాకులం చేసిన ఎట్టిదా విషయము ?

తార- (యింకా ఏడుస్తునే ఉంది)

కాంత- మీకు గ్రహించుకోలేదా ? భగవన్ ! మీతో రావాలని ఈమె దృఢపడి బృహ మీకు తప్పుకుండా తీసుకువెడతారనే నమ్మకంతో (స్వల్ప సామానకేషమొప్పు) చూడండి

బృహ- ఓహో ! అర్థమైనది. తారా ! వీడవకు. యిటుగా. తారా ! నీకు ఆకాభంగం కలిగించినందుకు విచారించుచున్నాను. కాని, తారా ! నీవునూ నేనునూ నేని యడల ఈ ఆశ్రమము గతి యేమి కావలెను ?

జీ. “ఇచ్చటి యగ్నిహోత్ర తత్తు ‘తెవ్వరి పా లతిధి వశ్రంబుల’ వచ్చిన యా ప్రబంధుల ఘనంబున నెవ్వరు పూజనీయు వా ? రిచ్చటనున్న శిష్యులకు నేగతి ! నన్నడబాయలేని బల మచ్చిక నీవు వచ్చిన బలా ! అబలా ! ప్రబలాభు మంటదే !”

తార- సరే. భగవన్ ! మీ యాజ్ఞ యట్లు అట్లే యగుగాక !

బృహ- తారా ! మరొక ముఖ్యవిషయము.

చ. “వయసున బాలుడయ్య బుజవన్ననలో గడు బెద్ద చంద్రు, జెం
తయు గృహకృత్య వర్తనల నన్మరపించును నిచ్చులుకొ, నునో
దయమున నెండ వానలకు దాగజాలడు, నీవు లేక త

త్రియము ఘటించువారెవరు చేయసి! సుంతతలంచమాడుమా”

కాంతి- దివ్యపాక్ష్యం సేలవిచ్చారు భగవన్! తారలేని చంద్రుడూ నీరులేనిమ్మా ఒక్కటే
తార - మంచిది భగవన్! మీయ్యా నాదల ధరియించి యిందే యుండెదనాక మీరు
వచ్చేదాక నాభాధ్యత లన్నిటిని తిరిగిరక్షింపగా నిర్వహించుకోదానికి గట్టి ప్ర
యత్నం చేస్తా! నాథా! (హాకిరించి)

ఆ. వె. మీ పరోక్షమందు మిమ్ముగా భావించు

విషయ సంగమై విస్మరింతు

చిత్త మొక్కచోట జేరిచి పూజింతు

చాదరక్ష లీవె! ప్రాణనాథ!

బృహ- ఆనందము! (పాదుకులు యిక్ష్వా) మహానందము! (తార వాటినికళ్ళకు
అడ్డుకుంటుంది కెక్కిమీద కెట్టుకుంటుంది.)

కాంత- (స) ఇది అభినయమా? లేక నిజమా? నాకు ఆర్ద్రం కావడంలేదు.

(మాతలి ప్రవేశం)

మాతలి- భగవన్! విమానము సిగ్గుముగా నున్నది.

బృహ- ఇదే వచ్చుచున్నాను. తారా! సెలవు! కాంతా! సెలవు.

(అంతా నమస్కారాలుచేస్తారు)

బృహస్పతిని పంపుతూ అందరూ కోరన్ పాటు పాడుతారు (10).

దృశ్యం - మూడు

బృహస్పత్యాశ్రమం వెలుపల ఒకబాట.

లంబూ, జరిబూ, చంద్రుడు ప్రవేశం.

లంబూ- చూశావా! చంద్రుడూ! అవ్యక్తమంటే అలా కలసిరానాటి!

చంద్ర- ఎవరికి?

జరిబూ- ఒకరి కేమిటి? ఎవరికైనాసరే.

చంద్ర- విషయ మేమి ?

లంబూ- ఇంతకంటే యేంకావాలి ? చంద్రుని భగవాన్ల పరచేత పెళ్ళిపోయాను

జంబు- ఆశ్రమానికి కానరావాలేదేమి -

లంబు- ఇప్పుడంతా స్త్రీరాజ్యం ఆరంభమైంది.

జంబు- స్త్రీలమీద నీ రాజ్యం ఇదివరకే ప్రారంభమైంది.

చంద్ర- స్నేహితులాగా ! దానిందుడు చూడనభ్యసించావు ?

లంబు- చంద్రా ! నిజం చెప్పు. లంబు జంబుల శత్రువుల పట్ల గుండెనా అంతా ఆసక్తి వాళ్ళు కనబడతారు. నీమీద ఆలా గాలివిసిరితే నాలు ఆశ్రమంలోవున్న ఆదవాళ్ళలాగా ఆలోచించి ఆని పనులు చేయవచ్చు. ఇంతి పట్టించాలిని ! గారెలుగ పట్టుతుంటుంటే అంతా ?

జంబు- కానరావాలేమిందా ! ఆశ్రమానికికా చంద్రా ! పూజించాలి ! చంద్రా ! పూజించాలి !

చంద్ర- అయ్యలయ్య ! జంబు బోర్డరు ! పరిచయం గురించి చూడమని వాడుకరించు పనుల కీలాటి పుస్తకం నుండి తెలుసా ?

చ. గురుడు జగద్గురులందు - మనకునే గతజన్మల జీవితాన్ని చ

త్కారణ ఫలంబుగా చదివే - గాలము స్వల్పము - విద్య మేటి నా
గరము, తరింపగా నెరవుగ్గును తోపుకుంబి . నిత్య టా

కరణిని యాండ్ర ముచ్చటల గాలము బుచ్చటమేటి ? ముచ్చట

లంబు- ఒకయే లంబు ! పనువాడు నిజం చెప్పడానికి ఇక్కడలేక వేదాంతో పుస్తానాను ఆరంభించాడు

చంద్ర- సహధ్యాయులారా ! ఈ ప్రపంచము చిట్ట పట్టని మహల్ సేమ పోయినది. నేడు మీరు మీహితము సుప్రసిద్ధులైనప్పుడు విషయము స్పష్టమగుచున్నది గుడిపుగాడు తిరిగి వచ్చిన వెంటనే సురక్షింతును. దిగ్వాతి పట్టు నింకిరిసిని ప్రయోజనము లేదు. హితము లభ్యమగునా ? లేక నన్ను పోషింతును ?

లంబూ } సరే. ఉండు అప్పగిస్తాం

జంబూ }

లంబూ- ఇక్కడ పాతం ఏమిందా ? జంబు ?

జంబు- నాలుగో ఆరంభం మాడో మంత్రం కాదటరా !

లంబు- అయితే - నువ్వే ముదలు అందించు.

జంబు- సరే. చంద్రా ! అప్పగిస్తాం నిను !- ఓమ్ !

లంబు- ఓమ్

జంబూ—కాంతా ఇతి కాంతా—
 లంబూ—అధర మిత్యధరం—
 జంబూ—మధుర మితి మధురమ్—
 లంబూ—ఓమ్ త త్యత్యమ్—
 జంబూ—సత్య మితి సత్యమ్—
 లంబూ—ఓమ్ త దాత్మా—
 జంబూ—అత్మా ఇ త్యాత్మా—
 లంబూ—త దేవ బ్రహ్మమ్—
 జంబూ—బ్రహ్మ మితి బ్రహ్మమ్—
 లంబూ—కాంతా అధరమ్ మధురమ్—
 జంబూ—కాంతా అధరం మధురం—
 లంబూ—ఓమ్—
 జంబూ—ఓమ్—
 లంబూ—సర్వమ్ చంద్రార్పణమస్తు!
 జంబూ—శాంతిః—
 లంబూ—శాంతిః—
 జంబూ—శాంతిః—

చంద్రాచారిణీ ! జాపము ! కాంతించుగాక ! (అంటూ చెవులు మూసు కొని
 నడుతూ వుంటే లంబూ జంబూలు పెద్ద పెద్దన నవ్వుతూ అతన్ని తరుముతూ
 నిష్క్రమిస్తారు.)

దృశ్యం - నాలుగు

బృహస్పత్యశ్రమం లోపల పూజా మందిరం

తార తన నాథుని పాదుకలను పూజావేదికపై పెట్టింది వాటిముందు

కూర్చుంది. మనస్సు కుదరడంలేదు. లేస్తుంది.

తార—ఓ పాదుకలారా ! పరదేశమందున్న నాభర్తకు ప్రతినిధులై వెలసిన పవిత్ర
 పాదములారా ! నాభాధ యెవరితో చెప్పకోగలను ! ప్రపంచానికి దయలేదు.

ఒకేసేదే... గాని హృదయం కలకల్పం మీకే నివేదించుకుంటూ
నా గోడు విసండి !

నీ. పడతికి నాధుడే సత్యక్షుడై వెం బ
టన్న పెద్దలనూక్తి నవగణించి
నీతాననూయాది నీమగళినుల మహా
మహిమాన్ని కథాళి మరచిపోయి
మచ్చలేనట్టి యీనూని, వంశము కీర్తి
పాడు సేయుదునన్న భయము వీడి
మూడు నిమేషాల ముచ్చటకై నదా
నరక వాస మటన్న వెనుపు తొలగి

ప్రేమించిన బుద్ధిని తప్పగ్రోచి
యొకటిక గులామున పోవుచున్న నన్ను
దయదలంపక దారుణ దారుణముగ
శిక్ష సేయఁగి ! పతి పాదరక్షలార !

శీ ! నానూత్తము నిగ్రహించుకోవాలే గానీ ఈ విధంగా ఉద్దేశించుట
రాలకోసం వెదకుట నావంటి విభావశి ఆకాశ్యం. జీను అద్దమైంది ..
ఆ బంగారుని వంశకు నన్ను బలాత్కారం చేస్తున్నది నా మనస్సు కాదు...
ఈ శిక్ష ! దుష్టత పంకం పనికిలమైన ఈ మాంసకోశం ! .. జీను ..
నా జీవం నెలకుకున్నా !... నారహస్యం వాకిపుడు లేదు కట్టమైంది

చ. మననది వెన్నలాగ, మదమత్తగతికొ మునుముందు దూకు నీ
తనువును వెగ్గపించదను ! తాలిమి రాయిక !-

(పకపకా నవ్వుకుంది)

నేనా, నమ

ద్దను ! నదద్విచార సహితక ! గులకాంతను ! మేలుకొంటి!-

(మళ్ళి నవ్వుకుంటుంది. దివరకు తీరంగా)

ఓ

చెనటి! పిచాచి! చంద్ర! నిరసితం! జయంతం! తృజంతం! నిన్నికన్!

(అల్పానుకంబా అనుకొని తన్నుతానే నవ్వుకుంటూ) వీవీ ! వీవీ ! నాహృదయేచరుని పవిత్ర పాదములు ! (నీసుకుంటుంది. కళ్ళకు అడ్డుకుంటుంది. ఇంతలో ఒక ఆలోచన కలిగింది) ఊడు ! .. ఊడు ! ... ఔను ! ఔను ! ఈ పూజామందిర ద్వారము లన్నింటినీ బంధించెద ! బహిష్కరపంచముతోగల రాకపోక లన్నింటినీ నిరోధించెద ! ఔను ! .. ఎవరక్కడ ? ఈ పూజామందిరం నాది ! నాకు నా పతి పాదములకూ తప్ప ఇక్కడ మరెవ్వరికి చోటులేదు ! ... పొండి ! ఊరినానారా ! ఇది పవిత్రమైన ఋష్యాశ్రమం. నా భర్త జగదేశ బ్రహ్మజ్ఞాని. నేను సర్వనిగ్రాహిణి సమస్తాశాసనపక్షపాతి ! మీరు ఐహిక వాంఛా దాహాదగ్ధులైన భ్రష్టులు ! మీ ముఖ సందర్శనం మహాపాతక హేతువు ! పొండు ! పొండు ! పొండు ! (అయితే ఊదేశంతో నిష్క్రమించి తలుపులు పెద్దచప్పుడుతో మూసివేసి మళ్ళీ ప్రవేశిస్తూ) హాహా ! వీవీ ! వీవీ ! నా ప్రాణేశ్వరుని పవిత్ర ప్రతినిధులు ! వ్రాటిమందు కూర్చుంటుంది. ధూళి దులుపుతుంది ప్రమిదితో వత్తి యెగవన దోచుబోయి వేళ్ళు కాలికుంటుంది గంట అనుకొని కలకాన్ని ఎత్తి మోగించ బోతుంది. ఇలాంటి అవస్థలోనే హఠాత్తు వెలిగించి పొట పాడుతుంది)

గీతం

భర్తయే దైవమ్ము భార్యకీ యిలలో
వట్టి మాటలు గావు వాస్తవము నుండి !
మగడు వృద్ధుడని తెగడ బోకండి!
తెగడినా ఫల మేమి ? మగడ గతి యండి!
బ్రతుకులో ఆనంద మున్నా లేకున్న
మనుసులో జ్యోతి ఆరినా ఆరకున్నా
భావాల తోట పూచినా పూయకున్నా
వలపు వెన్నెలలు కాచినా కాయకున్నా
లోకమ్ము చేసిన శోపం బడేమి
నీ కర్మయే గాక నిర్భాగ్యనారీ !

(హారతిపల్లెం దించుతుంది, పాదుకలను ఎత్తుతుంది. వాటికేసి తీవ్రదృష్టితో చూస్తూ)

నాభుడే సత్యమని నమ్మే ప్రతివ్రతలకు పతి పాదుకలలో కూడా పతివిగ్రహమే ప్రతిబింబించాలిదా! మరి-నాఁదివిగ్రహమేది! (పాదుకలకేసి తేరి పార చూస్తుంది చంద్ర విగ్రహం కనిపిస్తుంది. ఉలికిపడి కళ్లు మూసుకుంటుంది మళ్ళీ చూస్తుంది. మళ్ళీ కళ్లుమూస్తుంది.) ఆఁ చంద్రుడు! చంద్రుడు! (పాదుకలను విసరి పారేస్తుంది. హారతి పల్లెం ఎత్తి చూస్తుంది. అందులోనూ చంద్రుడే కనబడుతాడు. విసిరి పారేస్తుంది ఈసారి కలశం- అందులోనూ చంద్రుడే! పూవులు - అందులోనూ చంద్రుడే! జ్యోతి- చంద్రుడే! ఆప్యప్రేమ- చంద్రుడు! అన్నీటిని విసిరికొట్టి) ఛీ! ఛీ! నానిష్ఠ - దీక్ష - విగ్రహం సర్వం నిర్మూలం! .. అబ్బబ్బ! ఈకృత్రిమ వ్యవస్థను ఇది సమింపలేను. నన్ను కేనే మోసగించుకుంటున్నా లోపల ఒక జీవితం వెకి ఒక జీవితం నీటి పై న్నా! .. ఔరా!

ఉ. పొందుగ గూరుచుండి పతిపూజ నొనర్చెడు వేళ, పూలలో చందరు! డంతరంగమున జంద్రుడు! చ్యోతి కరండ దీపికన్ జందరు! డర్భప్రాత్రయన జంద్రుడు? హారతి వల్లెంబునన్ జందరు! డల్లపాదుకల జంద్రు? డీకేమి యొనర్తునక్కటా!

(అప్పుడు “తలుపు! తలుపు!” అంటూ తెరలోనుంచి జంబు కేళ్ళు వస్తాడు)

తార- ఎవరు?

(తెరలో - “తలుపు! తలుపు!”)

తార- తియ్యను.

(తెరలో - “తలుపు! తలుపు!”)

తార- తియ్యను. తియ్యడానికి వీలులేదు!

(తెరలో - “తలుపు! తలుపు!”)

తార- ఎవరు నీవు?

(తెరలో - “నేను జంబు కేళ్లరుడ నమ్మా!”)

తార- పో!

(తెరలో - “అది కాదమ్మా! చాలా ప్రమాదం జరిగింది!”)

తార- ప్రమాదమా?.....ఎవరికి?

(తెరలో - చెప్తాను. ముందు తలుపు తియ్యండి!”)

తార- ప్రమాదం?.....చంద్రునికి కాదుగదా! చంద్రా!

అంటూ గభాలున పోయి తలుపు తీసి, బియ్యంతో

మళ్ళీ వస్తుంది.

తార - ప్రమాదం ఏమిటి ? ఎవరికి ? తొందరగా చెప్పు !

జంబూ - ఉండడంకాదు. కొంచెం ఊపిరితిసుకోనియ్యండి... సంగతి ఏమిటంటే... మొన్న తార - మొన్నటి సంగతు లెందుకురా ? ఇప్పుడేమి జరిగిందో చెప్పు !

జంబూ - అదికాదుమ్మా ! మొన్నతో ఆరంభంచెప్పేనే గాని మీకు ఇప్పటి విషయం బోధపడదు. మొన్న ఒక దొంగ పెద్దపులి వచ్చేసి మన ఆశ్రమంలో దూరి రెండు కోడెదూడలను లాక్కొంటిందనే విషయం మీజ్ఞాపంలోవుందా ?

తార - బ్రేను. బ్రేను.

జంబూ - అమ్మా !... మరి - పెద్దపులి బాటలో పిల్లలు పుడుతాయా ? లేక పిల్లబాటలో పెద్దపులులు పుడతాయా ?

తార - మూర్ఖుడా ! అసలు విషయం చెప్పు ?

జంబూ - అలా. క్షమించండి. ఆ పెద్దపులి - ఇవ్వారే - అంటే - ఇంతకు ముందే వచ్చింది. దాని కర్మంజాలక అది నాకేకనబడింది ..

తార - తొందరగా చెప్పురా !

జంబూ - వెంటనే పర్యవర్తకులతో చంద్రుణ్ణి తీసుకొచ్చా.

తార - చంద్రుణ్ణా !... ఆయ్యా తర్వాతి ?

జంబూ - ఒక చేతిలో విల్లా - మరోచేతిలో బాణం - ధరించి - చంద్రుడు వస్తుంటే అహహ ఎంత జగన్మోహనంగా వున్నాడని చెప్పను! అబ్బబ్బబ్బ! ఆసుమ్రుస్తుడు - ఆ ఆనందుడు - ఆరతినాథుడు - అంటే ఆచార్యుడు. వాడి తాతలాగా ఉన్నాడు నన చంద్రుడు !

తార - సంతోషమే !... కాని ప్రమాద మేమిటో చెప్పవే ! తొందరగా ! -

జంబూ - అప్పుడు మనచంద్రుడు, యాత్రకు రతీనాథుడు, గభాలన విల్లెత్తి - గుభాలన బాణమృ విడువగా - దభాలన శాస్త్రాలమ్ము ధరణిపైండి కాళ్ళు కైక్తైసింది

తార - ఏమీ ! చంద్రుడు పెద్దపులినిచంపాడా !... అహా !... కాని, ప్రమాదం సంగతి చెప్పవేమి ?

జంబూ - అంటే - దాన్ని తటముకు పోతావుంటే జొన్న మోడోకటి కాలికి రాసుకు పోయి, రవ్వంత పెచ్చాడిపోయి, కొంచెం నెత్తురు కారింది. అరుగో అరుగో ! లంబూ చంద్రుడూ ఇక్కడకే వస్తున్నారే ! చూడండి ! !

అప్పుడు లంబూతో చంద్రుడు ప్రవేశం. విల్లమ్ములతో కనిపిస్తున్న చంద్రుడు మరీ జగన్మోహనంగా వున్నాడు. కాలిమీద కొద్దిగా నెత్తురు మరక లున్నవి.

తార- చంద్రా! వీడి వీడి! నీ గాయం చూడనియ్య! (చూర్చుంటుంది. కాలు చూస్తుంది, గభాలున చీరలో ఒకపీలిక చింపి, కాలకు కట్టుకుడునూ) చంద్రా! ఎంత ప్రమాదం జరిగింది? .. ఇలాటి అపాయకర వ్యాసంగాలు ఎందుకునీకు?... ఆవెద్దపులి ఎదురు తిరుగుతే ఎంతకష్టం... లంబూ! జంబూ! వీడు చాలా అలసిపోయి వున్నాడు. మంచి విశ్రాంతి అవసరం కావలసిన సపర్య లన్నీ సేసు చేస్తా, కొంచెం నెమ్మదించిన తర్వాత మిమ్ములను పిలుస్తా అందాకా ఇక్కడికి రాకండి - పోండి! -

లంబూ- అమ్మా! ఇప్పుడు జ్ఞాపకం వస్తుంది. ఆగాభరాలూ సేనూపడిపోయానమ్మా!
జంబూ- సేనూకూడా పడ్డానమ్మా!

తార- సరే. మీగుకూడా విశ్రాంతి తీసుకొండి. పోండి!

(ఇప్టంటేని కైఖరితో ఇద్దరూ నిమ్మరసము)

తార- చంద్రా! శార్దూలమును సంహరించేటంత వీరాగ్రణి వచ్చావా? వీడి, వీడి! నీ వీరవిగ్రహాన్ని కనులార చూడనియ్య! వీరీ! ఆవిల్లు పట్టు సోయ, ఆ అమ్మ తోడుగు నీటు, ఆ అలీధపాదం, ఆ వీరానేత సాందర్యం, వీరీ ఒక్కసారి చూపించు!

చంద్ర- అమ్మా!...

తార- (ఉలికిపడుతుంది)

చంద్ర- అట్లులికిపడితిరేల!

తార- చంద్రా! నిన్ను వేడుకుంటున్నా ఈక్షణంనుంచి నన్ను అమ్మా యని పిలువనద్దు.

చంద్ర- నేడు నాపాతము లింకను బూర్తికాలేదు- మనసంతయు ఆ వ్యాసంగముగా నున్నది ఈపూటకు నాకు శైలవిచ్చి సంపండి.

తార- మనసంతయు విద్యావ్యాసంగముపై నున్నదా!.....చంద్రా! నీకు మనస్సొక టుందా? .. ఉంటే ఈసమయంగా అక్కడికెలాపోయింది?

చంద్రా- మీప్రసంగము వినుటకు నాకేమోభయమగుచున్నది. మీకైఖరికూడా...

తార- ఔను. చంద్రా! నాచేత చెప్పించాలని దొంగవేషం వేశావే కాని, నీకు అర్థం కాని రహస్య మేమూంది? చంద్రా! ఇక దాచును దాచలేను!

చ. అతితరమైన ప్రేమ, హృదయమ్మున నన్ని దినాలనుండి యు
ద్ధతి జెలరేగె - నిండనక దాచినా చెంగున నిప్పువోలె! నా
పతి పరదేశ మేగె, చిరవాంఛిత సత్ఫల సాధనంబుకై
జలనము కూడ నేటికి, విచార మిక్కేటికి మారనుండరా!

చంద్ర- తారదేవి !.....

తార- ఎవరి? ఏని? మళ్ళి ఒక్కసారి సుధామధుర శ్వరంతో నా చేతు ఉచ్చరించు

చంద్ర- తారదేవి! ఈయనద్వంద్వము మీవంటి విద్యావంతులకు అనుచితము.

తార- అయితే, చంద్రా! విద్యపున్నందుకు చేతుదగినది వైరాగ్య స్వీకారమేనా?

చంద్ర- కాదు. 'స్వామివివారం - పాపభీతి - సంఘ నియమం-

తార- ఇంతేనా? ఇంతకు కలవా?

చంద్ర- ఆముష్మికచింత - వరక భీతి!

తార- అను! వరకభీతియూ? వరకభీతి చంద్రా! వరకమంటే ఏమిటో ఊహామాత్రంగా నీకు తెలుసు - అనుభవపూర్వకంగా నాకు తెలుసు!

చ. అరువదియేండ్ల వృద్ధునకు నన్నయిజచ్చి నిరుప్త నీరసా
వరణములో నిరాశల బ్రవాసము చేసెడు వాని కెండి యు
ర్వరబడు పండుటాకునకు బ్రౌఢవయస్కు-శిరీషపుష్ప సుం
దర నుకుమార-మూలగుటె నారకనారక మోయి చంద్రుడా!

చంద్ర- హరిహరీ! యట్టి శుభవార వాఙ్మయ లాగుచుంటివి. తారాదేవి!
మోహాతి లేకుమున మీ వివేకము సంకుచితమైనదే గాని--

చ. “వికల సరిత్రుండైన, మది వెంగలియైననన, గూరిపి యైనను
ద్రుకరణ శుద్ధిగా మగడై దేవుండటంచు నిశ్చయించి, యెం
డొక డెటుమంటి వాడయిన నొప్పుదు కోరగ సాధ్య! యిట్లెరుం
గక మదీ తప్పి తేని త్రిజగమ్ములు నిన్ను హసింప కుండునే!”

తార- చీటికిమాటికి భక్తయని, పాతీవ్రత్యమనీ ఉపవ్యసించు చున్నావు. ఈలాటి
ఉపన్యాసాలు శ్రవణములో అనాదినంటి వినబడుతూనే ఉన్నవి. కాని
చంద్రా!

చ. “మగని నత్రిక్రమించుటలు మానినికిన్ తగదంటి వొప్పితిన్;
డయెడు మగండటన్న మది మక్కువ యెవ్వనియందో, కంటికిం
పగు నతడెవ్వడో యతడై! ఆతని గాదని యన్యుగూడినన
తగ దిది కాముకీ పునుల ధర్మము నీ వెరుంగవే!”

చంద్ర- తార ఇట్టి దాహణపాప కార్యమునకు ఇంత నిర్భీకముగా పాల్పడుచున్నావు. అక్కటా! లోకము నవ్వనియ్యె సంకోచింపనా?
తార- లోకమా? నవ్వనా? హా హా హా! చంద్రా!

ఉ. లోకము నవ్వనంచు దనలో జనించిన ప్రేమ నాపగా
నేకచులాక్ష్మికైన దరమే! పరిఘూర్ణ తరంగమాలిక
నీకముతోడ గల్గారని నిండుగబారు నఖండ వాహినీ
ధావల నాపబూనిన, లేటంబులుత్రెంచి జగంబు ముంపన్ !

చంద్ర- తారాదేవీ! జారకృత్యమువంటి భయంకర పాతకము వేరొండు లేదునుమా?

తార- చంద్రా జారత్యమనీ, సాక్షాత్త్యమనీ శాస్త్రాలలో వ్రాసిపెట్టినదెవ్వరు? భగవంతుడా? కాదు. మనుష్యులే మీ మగవాండ్రే-

చంద్ర- నామీద కోపమున వ్రాసిన నీకు తలక్రియగ కనబడుచున్నది.
కాని, తారాదేవి!

క. “కోపము వలదిక- నీవీ
పాపమునకుఁ జొచ్చినన్ బ్రపంచమునం, దిం
కేపాలతి మగని యొద్దన్
గాపుర మొనరింపజాలు కాంతా! వినుమా!”

తార- చంద్రా! ఈ నీతిప్రపంగాలు చాలించి నామనోరథాన్ని ఇకనయినా పాలించు

చంద్ర- మానినీ! పాపపుణ్యములకు విపరీతార్థములుచెప్పి నన్ను ఎట్లో ఒడంబర్చుటకు యత్నించుచున్నావు. అక్కటా

చదివితీ వెల్లెశాస్త్రములు సాధ్యవటంచు జగంబునందు నిం
తననుక పేరుగొంటివి-వినాశబుద్ధి యిదేల కల్లెనో
ముదితరో నీకునేడు? మన పూర్వచరిత్రల నెందు నైననునా
నుతత్తులు పుత్రులన్ గవయ జూచుట వింటిమె! కంటిమొకటా!

తార- చంద్రా పూర్వచరిత్రలు నే నెరుంగనివి కావు. కాని, తీరెను కదిపితే
దొంకంతా కడులుతుంది చెప్పనా-?

సీ. “కన్నకూతురటంచు నన్నక భారతీ
తరుణిఁగూడడె నీ పితామహుండు!
మేనల్ల యను మేరమూరి రాధికతోడ
నెనయడె యచట నీ యనుగుబావ!

వదినయంచు నొకింత వావిలేకయె జేష్ట
నెలతగో బొందడే నీ గురుండు!

మునిపత్నియగు సహల్యను బట్టడే నీదు
సహపాటియగు సాకశాసనుండు!

ఇట్టి మీవారినడతలు కట్టిపెట్టి
యన్ను చెల్లి! న్వాయోత్తుల నాడదేల!
రార! నాతోడ సంగిలో రమ్మమేఘు
యవనికల డాలి దోబూచు లాడుకోర!—

(అని చెయ్యి పట్టుకోబోతున్న చంద్రుడు తప్పించుకుంటాడు)

చంద్ర- (వణికిపోతూ) ఆమ్మా! ఆమ్మా!

తార- (చెవుతూ గట్టిగా నోరు మూస్తుంది.)

చంద్ర- ఈశ్వరము నాకు ఆసాధ్యము

తార- (పకపకచెవుతూ) చంద్రా! బాగోహనా! అక్షరాభ్యాస మైతేనే
గాని వీవిద్యా ఎవరికీ సాధ్యంకాదు. రా! ఇటురా! భయపడకు! నీవు
శిష్యుడవు! వేను ఉపాధ్యాయుగాలిని! కనుడకోనుతే! ఇదిగో? చెప్పి
నట్లుచెయ్యి? చేస్తావా? చేస్తావా

చంద్ర- తేయిటు నీదుచేయి! ఇక తిన్నగ గన్నులు మూసికో! ఉపా
ధ్యాయుని మేను మేరునకు నానిచి నీ శ్రవణస్మృలందు 'కో
కో!' యని పాడ నీమెయి గగుర్పు జనించెనే! లేదో కల్లెనా!
హాయి! ఇకేలబాగు! పదరా! ప్రమదాజన రాజమోహనా!
(అంటూ చంద్రుణ్ణి లాక్కుటోతూ తార నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - అయిదు

పాత్రమహర్షి యాశ్రమం వెలుపల

తారదుటు పరుగెత్తుకుంటూ ప్రవేశం.

తార- ఆచార్య!... దాకవగురూ ఆహా!... శుక్రమహర్షి!... మాట!... మాట!...
ఇటు! ఇటు!

శుక్రడు ప్రవేశం

శుక్ర- ఓహో! నారదుడా! మహర్షీ! అభివందనములు.

నార- దానవర్షీ! ధన్యవాదములు!

శుక్ర- ఎక్కడనుండి నీరాక? విశేషములేవి, బ్రహ్మలోకమున నెల్లరకు
క్షేమమా? నారదా!

ఉ. కల్లనిజమ్ము రెండు కలగావులగమ్ముగ గల్పి. పోరు సం
ధిల్లగ జేతువంచు జగతిన్ జనుపేరొక టబ్బియుంటచే
జెల్లని డబ్బుగా, యెపుడు చేతులు మారుచుండు నీవు, నా
వల్లన నేమి కావలసి వచ్చితో నేడు, వచింపు నారదా!

నార- శుక్రాచార్యా! రాక్షస గురువైన నీవు బ్రహ్మజ్ఞుడైన నాకు ఈమాత్రపు
సర్వోత్తమాడకుండా స్వాగతమిచ్చెదవని నేనుకొనిలేదు. నేను కలహకారి
నని లోకము వాకొనుచున్నమాట నిజమే కాని, ఆచార్యా!

గీ. కలహ కారణములు కొన్ని కలిగియుండ,

వాని నొకచోట సంధించు వంతునాది;

లేనికలహంబు సృష్టించు లేకీబుద్ధి

లేకమైనను నాయందు లేదు సుమ్మ!-

శుక్ర- నారదా? నీవు వచ్చిన కార్యమును దెల్పుకొనివి?

నార- నేను తగవులమారినని తొలుతనే చెప్పితినిగదా, ఇకనేమి తెలిసిన జేమి
ప్రయోజనము? శుక్రాచార్యా! కలలానైన నీవనకొనిన యొకానొక
మహోత్తరావకాశము లభించినది. అదిషయ సెరిగింపఁజేసని గంపె
డాకతో వచ్చితిని, గాని పుట్టెడు వగవుతో బోవుచుంటిని. ఆచార్యా!
సెలవు!

శుక్ర- ఏమది? నారదా! ఆగు! ... నాకు అవకాశమా? .. నేను కలలానైన
అనుకొననిదా? ... ఎట్టిదా యవకాశము? దేనికి సంబంధించినది? అది
అంతటి మహోత్తరమైనదా? నారదా! నీమాటలు నిక్కముగా వన్నురించు
చున్నవి.

నార- ఆచార్యా! అది మహోత్తరావకాశ మనుట నిస్సంశయము. అట్టిది నీకు
మరల లభింప నోపదనుటనుటగూడ నిచ్చయము.

శుక్ర- అది యెట్టిదో వినుటకు మిక్కిల యుత్సహించు చున్నాను.

నార- అవకాశమెట్టిదనగా-ఆచార్యా? కలడుగదా. ఆనాడు కనుగొనిన నిన్ను
తంచించి నీ మృతసంజీవనిని పన్నురించిన యాదేవగురువు బ్రహ్మస్మృతి?

శుక్ర- ఔను.

నార- అతడొనరించిన యాదురాగతమునకు దగిన ప్రతిక్రియ నొనర్చు నవకాశము నేటికి నీకు లభించినది.

శుక్ర- నిజమునాన!...అట్టి యవకాశమున్నదా!... ఎట్టి శుభవార్త నాలింప జేసితివి? నారదా వివరించి చెప్పుము.

నార- కలదుగదా సుందరీ గగనతార, రతీ పరావతార, తార యను పేరుగల భార్య యొకర్లు బృహస్పతికి ?

శుక్ర- ఔను- ఈతహదయా! గురిగించి తీగవలె అవృద్ధునివద్ద ఆమె యున్నదనుట జగద్యదితము.

నార- ఇక మరింత జగద్యదితము కానున్న విషయ మేమనగా, తారా బృహస్పతి వియోగము - తారా చంద్ర సంయోగము !

శుక్ర- తారాచంద్ర సంయోగమా! ఎవడాచంద్రుడు?...అత్ర ఘ్రతుకుడును బృహస్పతి ప్రియశిష్యుడును అగు చంద్రుడేనా!

నార- ఔను.

శుక్ర- ఏమేమీ! మరువునొద్దనే గాక గురుపత్నియొద్ద కూడ కళ లభ్యమిందు నంతటి ప్రాడ యయ్యెనా?

నార- ఆచార్యా! ఇన్నిమాటలేల? నీదివ్యదృష్టిని ప్రసరించి, ఆ బృహస్పత్యా శ్రమములో, ఆ ప్లవకుటీరములో ఆ శయ్యాగృహములో. ఆ తారాచంద్ర ఘట్టమున నొక్కసారి తిలకించిన సర్వము నీకేతెలియగలదు.

శుక్ర- నారదా! బహుళ తపస్సిద్ధిచేబ్రాప్తించిన పవిత్ర దివ్యదృష్టిని ఇట్టి ఆపవిత్ర దృశ్య సంవర్ధనమునకై వినియోగించుట అతిపకార్యము కాని నారదా

ఉ. తల్లియటన్న వావి, గురుతల్పుగ పాతకమన్న భీతి, యే మొల్లక యెట్టులీవనికి నొప్పెదమయ్యెనో చంద్రు! వార! యిల్లొలక గట్టుకొన్న పతినొల్లక, శీలము కీర్తి పంగడంబొల్లక యెట్టు లీవనికి నొప్పె నభాగిని! తార! యక్కటా!

కానిమ్మ! తారయేమైన నాకేమి? నీవన్నట్లు నాశత్రువుపై బగసాధించుటకు నిక్కముగా నవకాశము లభించినది. నారదా! ఇకమాడు మీ శుక్రునివిక్రాంతి ఆ బృహస్పతి యధోగతి!

నార- ఆచార్యా! ఏమిచేయదలచితివి?

శుక్ర- తొందరయేల? నీచే పరికించెదవుగాక! సత్వరమే బృహస్పత్యాశ్రమమునకేగి కార్యకలాపము ప్రారంభింపవలసి యున్నది. నారదా! ఇచ్చయున్నచో నీవు కూడా నాతో రావచ్చును.

నార- కానిమ్ము. మీయిరువురు కలహ వివాదమును జూచుటకన్న ప్రస్తుతము నాకితరోద్యోగము కన్పించుటలేదు. మంచిది. ఆచార్యా! నీవు లానికేగి ప్రయాణసిద్ధుడవు గమ్ము నేనును గాల్యకరణియము లాచరించుకొని వచ్చెదను.

శుక్ర- అట్లే యగుగాక. (నిష్క్రమణం)

నార- ఆనందము ! బ్రహ్మానందము ! లక్ష్మీకళత్రా ! భక్తజన వశంకరా ! ఈచల్లనివేళ నిన్ను మనసార సృరింతునుగాక!-

నారదుని గానం

(నిష్క్రమణం)

అంకం నాలుగు

దృశ్యం ఒకటి

బృహస్పతి అశ్రమంలోని శయ్యాగృహం. వెలుపల పరిగెత్తుతుంటూ
కాంతా, లంబూ, జంబూ ప్రవేశం.

లంబూ- అమ్మా!.....అమ్మా!...(చప్పట్లు)

జంబూ- భగవతి!...భగవతి! (చప్పట్లు)

కాంత- తారాదేవీ!... తారాదేవీ! (చప్పట్లు)

లంబూ- రలుపు ! రలుపు !

జంబూ- తియ్యండి ! తియ్యండి !

కాంత- తొండరనా తియ్యండి! తారాదేవీ!...శుంక తేమిటంటే, ఇంద్రోకంనుంచి మీభర్తగారు తిరిగివస్తున్నారు. చంద్రుణ్ణి వెంటనే బయటకు పంపివేయండి. తేజోదేవీ ప్రమాదం విసబడిందా నామాట !

లంబూ- అబ్బే మూడురోజులనుంచి యిదేవరుష,

జంబూ- ఏంచేద్దాం? కాంతా! అదిగో విమానం వచ్చేస్తుంది. వీళ్ళు మనకు కనబడడంలేదు. మనం వాళ్ళకు వినబడడంలేదు. వ్యవహారం చూస్తే విషమించేటట్టే వుంది.

లంబూ- మనకెందుకురా ఈ ప్రయాణం? జరిగే శృంగభంగమేమిటో జరగనియ్య

జంబూ- నిశమే. నేపాతులం మన మున్నాముగదా. మంచి చెడ్డా మనలో చెప్పి చెయ్యకూడదు? ఈ చంద్రుడికి ఇంత ధైర్యమా? ఇంత కావరమా? కానీ - వాడు తప్పుకున్న గోతిలోనే పడ్డాడు.

లంబూ- పడ్డాడురా గోతిలోనే పడ్డాడు.

కాంత- లంబూ? జంబూ!

లంబూ- మధ్య నీ హడావుడేమిటి?

జంబూ- తారకు చంద్రగ్రహణము అయిందని నీకు ఈర్ష్యగా వుందా?

లంబూ- నీపాలటికి రాహుకేతువుల్లాగా మేమున్నాములే.

కాంత- మిత్రులారా! మనం ఏలాగయినా తారా చంద్రుల్ని రక్షించాలి.

జంబూ- మనకేమి అవునరము? వాళ్ళిద్దరూ మూడు పగళ్ళూ, మూడు రాత్రిళ్ళూ కన్నుమిమ్ము కనబడకుండా ప్రవర్తిస్తుంటే, కావలసిన ప్రాయశ్చిత్తం కానివ్వవలసిందే గాన మనం అడ్డుపడడమెందుకు?

కాంత- అయ్యో! అయ్యో! అదిగో! విమానం దిగనే దిగింది.

జంబూ- కొంప గుభిలున కూలిందన్నమాటే

లంబూ- అదిగో గురువులవారు విమానం నుంచి దిగారు.

కాంత- మంచిది. ఇక ఒక్కటే వుపాయం. గోడదూకయినానరే, వాళ్ళకయ్యా గృహంలాకి వెళ్ళి హెచ్చరిక చేస్తాను. (నిష్క్రమణం)

(బృహస్పతి ప్రవేశము)

లంబూ- } వతజే భగవన్! (నమస్కారాలు)

జంబూ- }

బృహ- సుఖీ భవ! శిష్యులారా! ఆశ్రమంలో నెల్లరును గుశలమా?

లంబూ- }

జంబూ- }

చిత్తం చిత్తం.

బృహ- ఆనందము!

లంబూ- అయితే. గురుదేవా! ఇంద్రలోకంలో యజ్ఞం జయప్రదంగా జరిగిందా?

బృహ- శిష్యులారా! యజ్ఞమఖండ జయప్రదంగా నెరవేరినది.

శా. నాకాధీశుడకండ మోద భరితుండొనట్లు యజ్ఞంబు ను
 శ్రీ కళ్యాణముగా వహించితి, శచీ సీమంతినీరత్న మె
 న్నో కాన్మల్ దయచేసి తారకయి, యెన్నో రత్నముకావళుల్
 గాకున్ దక్షిణలిచ్చె నింద్రుడు, మహానందంబుతో వచ్చితిన్.-

జంబూ- గురుదేవా! మేముకూడా మహానందంతో మిరాళ కోసమే ఎదురు
 చూస్తున్నాము.

బృహ- తార క్షేమముగా నున్నదా?

లంబూ- అఁ. చంద్రుడుకూడా కులాసాగా వున్నాడు గురుదేవా?

బృహ- సేనులేనీకొరంతి యెట్టిదియులేకుండ మీ అధ్యయనము యధావిధిగా కరుగు
 చున్నదా!

లంబూ- ఒక్క అధ్యయనమే యేమిటి? గురుదేవా! మీరులేని లోపం లవ లేకనేనా
 కనబడనీయకుండా మన చంద్రుడు అన్ని వ్యవహారాలు మీకుమల్లేసే
 చేసేస్తున్నాడు.

బృహ- చరచితిని. కిష్యులారా! నా విమానధ్వని తారా కాంతా చంద్రులకు వినిపించి
 యుండెనుగదా? వారలేల నాకెదురు రారయిరి? ఎక్కడవున్నారు ఏమి
 చేయుచున్నారు?రండు! వారిని కలుసుకొనుటకయి హృదయ
 మారాట పడుచున్నది రండు!

లంబూ- (భిగ్గరగా) అమ్మా! అమ్మా! గురువుగారు వచ్చారు మువ్వంకాయకూక
 సంగతి తర్వాత ఆలోచిద్దురుగాని ముందు కాళ్ళు కడుక్కోటానికి నీళ్ళు
 తీసుకురాండి.

జంబూ- (భిగ్గరగా) ఛండ్రా! ఛండ్రా! గురువుగారు వచ్చారు. ఇక వారి పనులు
 వారు చూచుకుంటారు గాని నీవు కష్టపడకులే నాయనా!

బృహ- ఔరా! వీరిసంభాషణ నేడు అదొక వింతరీతిని హృదయస్పందన మొనరించు
 చున్నది. వీరిరువురు మూఢ ప్రవృత్తి కలిగిన బాలురు. అయినను-

గీ. ఆట లాడెడు పిల్లవాండ్రట్టె యొక్క-
 బెడ్డ వైచినవెంటనే వికల మగుచు
 చిట్టి తరగల గంపించు చెరువువోలె
 హృదయము కలంగ బారెడు. హేతు వేము!

(మధుర నిష్క్రమణం)

దృశ్య-రెండు

శయ్యాగృహంలో తారాచంద్రులు ప్రేమగాసంతోషవేశం.
ఇద్దరూ సంపూర్ణశృంగార వేషంతో ఉన్నారు. పాటపాడుకూ తార చంద్రుడికి
గండంపూస్తుంది. ఆకుమడుపులు అందిస్తుంది. పూలవండు వేస్తుంది. ఫలహారాలు
అందిస్తుంది. చంద్రుడు కూడా నిప్పుడుంగాను విలాసంగాను ఆమెతో విహరి
స్తున్నాడు.

డైలాగ్ పాట (11)

పాటించివర బయటనుంచి పెద్దచప్పుడు : విపిస్తుంది. తాగాచంద్రులు
ఉలికిపాటుతో పాట ఆపి చప్పుడు వినవచ్చి వైపు తేసి
చూస్తుంటారు

తార- ఎక్కడిదా చప్పుడు ?

చంద్ర- ఎవరో గోడదూకినట్లున్నారు !

“తారా ! చంద్రా ! ప్రమాదం !” “ప్రమాదం” అంటూ కాంత భిభత్స
వైఖరితో ప్రవేశం

తార- ఏమిది ?

చంద్ర- ప్రమాద మెట్టిది ?

కాంత- బృహస్పతి భగవాను

చంద్ర- వచ్చారా ?

కాంత- ఇంద్రలోకంనుంచి ఇప్పుడే విమానం దిగారు. సరాసరి తొగదిగానే వస్తున్నారు

చంద్ర- హతోస్మి ! హతోస్మి !—

తార- విమానధ్వని నాకు విపలదలేదే !

చంద్ర- నాకును విపలదలేదు.

కాంత- ఎలా వినబడుతుంది. ఈ ప్రపంచములో వుంటేగా మీరు ?

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

చంద్ర- అదుగో గురువులవారి కంఠశ్వరం..... కాంతా ! ఏమి యుపాయము

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

కాంత- అదుగో, తుపానులాగే వచ్చిపడుతున్నారు. ఏమి ఉపాయము ? అయ్యయో
మీరు చూస్తే శృంగార వేషాలతో వున్నారు. గది చూడ్డామీ మనస్థిర క్రిడా
(2)

ప్రేమరంగంగా విచ్చివ్రువవుతున్నది. ఎంతప్రమాదం వచ్చింది !

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

చంద్ర- తారా ! ఎంతచెప్పినను వినికే నన్నీ ధురంత దాసులు కూపములోనికి నీవే దింపితివి. ఇ- ఇట్లేయగునని తొలుతనుండియు నేననుమానించు చుంటిని. మానసి పరిద్రోహపాతకమునకు నీకు, గురుద్రోహ పాతకమునకు నాకు, ఈలోకమునందే ఇప్పుడే శిక్షానుభవము కలుగునున్నది. ఆయ్యయ్యా ! శ్రీబుద్ధి ప్రళయంతకముని యెరింగియు ఈవలయందు జిక్కుకొంటినిగదా !

కాంత- చంద్రా ! ఆపత్నను ఇంలా అబలను నిష్కారముడే పురుషుని కంటే అధమాధముడు లేకునుమా ?

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

తార- కానియ్య కాంతా ! ఒకతప్పు చెయ్యనే చేశాను. దానిని కష్టిపెట్టి మరొకప్పు ఎందుకు చెయ్యాలి ? రానియ్య - వానిని రానియ్య ? ఎట్టి దారుణశిక్ష విధించిరా సరే, నిజమే చెబుతా —

చంద్ర- అయ్యయ్యా ! తారా ! నీవు నికరు చెప్పినయెడల నాగతి యేమగునో ఊహించితివా ?

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

కాంత- అమ్మా ! ... నాకు ఒక ఉపాయము స్ఫురించింది ... చంద్రా ! నీవు పురుషుడవు. కాబట్టి నీజీవితానికి ఏహనియూ కలుగదు అమ్మా ! నీవు సుసార శ్రీవి నీపేరుప్రతిష్ఠలు కాపాడుకొని నీసంసారాన్ని నిలువదెట్టుకోవడమే ముఖ్యకర్తవ్యం చంద్రా ! నీవు ఇక్కడనేవుండు. అమ్మా ! మీరు ఈ స్నానాలగదిలోనికి నంటునే బోయి లాపల గొళ్ళెంపేసుకొని ఈ శృంగార వేషం తీసివేసి యధాప్రకారంగా నారచీర కట్టుకొండి ఇంతలో గురువుల వారిని అమూల్య ఈమాటా చెబుతూ ఇక్కడనే ఆపేస్తా ! ఇదే ఇప్పుటి కుపాయం ! రండి ! రండి ! (అంటూ తారను బలవంతంగా స్నానాల గదిలోనికి నెట్టివేస్తుంది.)

తెరలో బృహస్పతి “తారా ! తారా !”

కాంత- ఎవరు మీరు ? పేరేమిటి ? ఎందుకు వచ్చారు ?

తెరలో బృహస్పతి “నేను బృహస్పతిని ! తలపుతియ్ !”

కాంత- మీరా ? వస్తున్నా భగవత్ ! వస్తున్నా !

చంద్ర- కాంతా ! నీకు నమస్కారము నమస్కరణా ఎక్కడైనా దాచివెయ్య !

కాంత- ఇలాటి పిరికిపందలు ప్రేమించే అడవాన్ని ముమ్మా చెప్తూ గొయ్యిలో
(అంటూ నిష్క్రమణం)

మళ్ళివెంటనే బృహస్పతియు కాంతయు ప్రవేశం

బృహ- ఓహో ! నాప్రియశిష్యుడా!... చంద్రా! ... సౌఖ్యమా ?

చంద్ర- చిత్రమధికవాన్ ?

బృహ- చంద్రా! నీచేసు చూడ వెండ్లిగొడువవలె కల్పించుచున్నావు. కాని నీముఖ
వైఖరి చూడ కడుంగడు వెలవెలబారి యున్నది విషయమేమి?...

ఉండు... ఈకుటీరమునందు వీచుచున్న లేని సుంధరమళములు ! ఈ దీప
కరంపములు ! ఈ తాంబూలములు ! పూలదండలు ! ఫలహారములు !...

ఏమది !.. ఇదితొల్లింటి నాయాశ్రమకుటీరమా? .. లేక బుద్ధిగాద్యమున నేదేని
వేశ్యవాటికనుండు ఆడుగిడితినా? .. చంద్రా తాం! యెక్కడ

కాంత- తాగాడేవి స్నానాల గదిలో వున్నారు భగవాన్ మీరు వచ్చారనే ఆనందముతో
స్నానం తొందర తొందరగా మగించుకొని వస్తున్నారు

బృహ- అటులనా? .. కాని ! నానిరువేద కుటీరము నేడింటి యపూర్వ కృపాగార
భంగిమతో విలపిల్లు చుండుటకు హేతువేమో చెప్పదవా ?

కాంత- (వెకిలి నవ్వునూ) ఇంతమాత్రం గ్రహించుకోలేరా భగవాన్ ?

బృహ- వృద్ధులకు బుద్ధిహంద్యము సహజమని నీ మెరుగవా కాంతా !... ఆచర్య
మొద్దో నీవేవిప్పి చెప్ప దగుదువు.

కాంత- మర్మం ఏముంది భగవాన్ ? ఈగదిని . అమ్మగారు... ఇవ్వారే... ఇలా...
ఎందుకు అలంకరించారంటే ...మీకోసమే ! ..

బృహ- నాకోరకా ?... ఈదివమున నేను వచ్చినదని ఆమె దివ్యవృద్ధిలో నెఱుంగ
గలిగినా ?

కాంత- కాదు నిన్నరాత్రి ఆమెకుస్వప్నంలో కనబడినప్పారట !

బృహ- ఏమని ?

కాంత- ఇవ్వారే తప్పకుండా వస్తానని, అంచేత ఏంతో ఉత్సాహంతో ఈఅలంకారాలు
చేసి స్వాతివర్షంతోనం ముత్తెబ్బచిప్పలాగా మీకోసం ఏదురుమాస్తున్నారు.
భగవాన్ ! భర్త రాకంటే పతివ్రతామత తల్లలకు మహారత్నం సమయం
ఏముంటుంది ?

బృహ- వాచాలినీ ! ఇక నీ గడుకుదనవు మాటలు వాలించి నిజము చెప్పుము

ఈ సోపానము ఈచంద్రుడుకూడా సింగారించుకొని యుండుటకు హేతువేమి? ఈరెంటికిని పరస్పర సంబంధములేదా? నిజముచెప్పుము.

కాంత- (హాసం)

బృహ- నోరకట్టుపడెనా? మంచిది. ఈపెండ్లికొడుకే ఈవిధానమెంతో గించుగాక చందా! నీవని నిజముచెప్పెదవా?

చంద్ర- నాకేమి తెలియదు.

బృహ- నీ గొడుగునీగల దుస్తులు బ్రహ్మనాకి యోగ్యములో, పెండ్లికొడుకునకు యోగ్యములో అదికూడా తెలియని అసత్కారక చిత్రావస్థయందుంటివా?

చంద్ర- నాకేమియు తెలియదు

బృహ- ఓరికపటి! సత్యమే నిజము చెప్పుము లేకున్న ఈబ్రహ్మవైవాహికము తప్పక కడమట్టగలదు. ఊర చెప్పెదవా? లేదా? లేనియెడల—

(తార గభాలన ప్రవేశము. వేషమార్పుకొనుండా వెనకటి శృంగార వేషంతోనే వచ్చిం.)

తార- (ప్రవేశింపగానే)...అగండి!

బృహ- తారయా? !...తారా! నీవుకూడ సంపూర్ణ శృంగార వేషధారిణివి దర్శనమిచ్చితివి! స్నానములగడిచితివి ఇట్టి శృంగారనాటికి దేవధారణము వెలువడుట. వింతలకువంత!...తారా! నీవేని నిజము చెప్పెదవా?

తార- (తలవంచుకుంటుంది)

బృహ- తారా! దేవుని కాంతవు. అసత్యమాడుట కంటే అధమాధమ దోషములేదు. నుమా నిజము చెప్పుము. చెప్పెదవా?

తార- చెప్పెదను.

బృహ- చెప్పుము.

తార- చెప్పెదను. నిజమే చెప్పెదను. మహర్షీ! ... నేను మీయెడల దాహణమైన అపరాధం చేశాను...

బృహ- నాయెడలనా? !..... ఎట్టిదా అపరాధము?

తార- మీగు సహింపజాలని ఒక భయంకర అపరాధం!

బృహ- ఎట్టిదది?

కాంత- నేను చెప్తా అసలునిజం. భగవత్! అమృతము మీ అపరాధము చెయ్యలేదు. అపరాధం చేసింది నేను! అంటే ఈగదిలో నేను ఈచంద్రుడూ.

తార- అగు! కాంతా? నన్ను రక్షించడానికై నారెప్పు నీ పెత్తనై చెల్లుకుంటున్నావు.

నీ సఖిత్వానికి సమాన ధన్యవాదాలు ! కాని మహమ్మీ ! తప్పుచేసింది కాంతకాదు — నేను !

బృహ- శివశివ !తాగా ! ఇది నిక్కమా ? పరిహాసమా !

తార- పరిహాసంకాదు. నేను చంద్రునితో కలసి మీశయ్యను కలుపితంచేశాను. చెయ్యకుండా ఉండాలని విశ్వప్రయత్నం చేశాను. కాని, విధి బలవత్తరమైంది. నాచేత ఆపని చేయించింది. ఇందుగా చంద్రునివల్ల రవ్వంతైన తప్పులేదు. తప్పంతా నాది ! .. కానీ, తరచిమాస్త్రీ ఈ తప్పు కొంతమీది కూడాను.

బృహ- ఏమంటివి ? తప్పు నాదిమా ? కులూ ! ..

తార- ఔను ! మహమ్మీ ! తాముకా విడిచిపెట్టి ఒక్కొక్క ప్రళాంతంగా యోచించండి !

ఆ. వె. ఆలుమగలుయందు నన్యోన్య మున్నచో

దప్పు లేల గలుగు ధరణి యందు !

భర్త చెడిన యెడల భార్యదే లోపము !

భార్య చెడిన యెడల భర్త తప్పు !

బృహ- కండకావరమున కానిపని యొనరించెయ్య లజ్జలేనమైన లేక తప్పుతయు నామిదికి త్రోయుచుంటివా ? చంద్రా ! నాతార ఈ ఆగధ నారకకూపమున బడుటకెల్ల నీవే మూలకారణము ఓరీ !

చ. గొనకొను క్కూళోడ కొంకూర్ బతె నిన్ను బచారు వర్షముల్.

బెంచిత, పెద్దజేసితిని, విదైలు నేర్పితి-గాని యక్కటా !

ఘన విషదంష్ట్రీకా ధయద కాలభుజంగిని పాల బెంచుటే

యని దలపోయ లేదు. కలనెనగటా ! అది యెట్టి మాధ్యమో !

తార- మీయనమర్థ కోపమును చంద్రుడిమీద ఎంతమాత్రం చూపవద్దు. మహమ్మీ !

నేను కాపరానికి వచ్చి యిరుకైయేండ్లు గడచిపోయినవి. ఇంతటి దీర్ఘకాలం

నా జీవితం ఎలా గడిచిపోయిందో, మీరు నాతో ఏవిధంగా వర్తించాలో కొంతమైనా యోచించారా ?

నీ. తీర్థయాత్రలటంచు తిరుగుట కొన్నాళ్ళు

జన్మంబు లంచును కొన్ని నాళ్ళు

గురుకులవాసపు గోష్ఠిలో గొన్ని నాళ్ళు

పున్నమమాసంబు గొన్ని నాళ్ళు

వ్రతములు పూజలు క్రతువులు కొన్నాళ్ళు
 ఘోరతపస్సుల గొన్ని నాళ్ళు
 జపములు కొన్నాళ్ళు శ్రాద్ధములే కొన్నాళ్ళు
 కూరనిష్టలతోడ గొన్ని నాళ్ళు

గాగ, నా ప్రాయశ్చిత్త సేవలతో నేగె
 ఎన్నడును నీదు కాగిలి యెరుగనైతి."

నీరు లేనట్టిలతిక, యేతీరు బ్రతుక

జాలునో యూహ సేయుమా సంయమింరా !

బృహ- ఓసీ ! పరమపవిత్రమైన దేన్న కలమున జనించుటచే మాకు - పరమోనిష్ఠా
 నియమమ్ములే ప్రధానములు కాని, పాపములకువలె నిరంతర వ్యవసారీణత
 యోగ్యమగునా ? వాచాలిసీ !.....

ఉ. నీనుము లేక, యధ్యయననిష్టలు లేక, పశుప్రవృత్తితో

తామనులై మెలంగుచు, సదా వ్యసనాంబుధి ముట్టితేలు నా

కాముక కాముకీజనుల కైవడి. సన్మును లెల్లవేళ బెం

డ్లాముల గొగలించుకొని లాలసతక జరియించు టొప్పునే ?

మహర్షి ! మీకు వీలాలసత్వమూ లేకపోలే వయస్సంతా చెల్లినాయి అ వ
 దేళ్ళ వృద్ధాప్యంలో జీవితసంధ్యాసమయంగా పదహారేళ్ళయవలసి ఎందుకు
 గొంతు కోశారు ! లోకాచారం కాబట్టి వివాహ ముడారా ! భార్య
 అంటే ఒక ప్రతిమ అనుకున్నారా ? మీకు మీజపాలమీద వున్న
 రక్తిలో ఆసక్తిలో ఐయ్యోవంతైనా మీ భార్యమీద ఎన్నడైనా కిలబరి
 చారా ? ఈ భార్యకు, జీవనానందం అవ్వరంటేదా ? దీని! హృదయం
 లేదా ? మహర్షి ! మీరు కూర్చోడానికి ఒక పీటలాగా, మీరు పండ్లు
 తోముకోడానికి ఒక దంతకాష్టంలాగా, మీరు తొడగడానికి ఒక పొద
 రక్షలాగా, మీపూజలకు వ్రతాలకు నిష్టలకు నియమాలకు కావలసిన
 నామాగులన్నీ సక్రమంగా సకాలానికి అందించే ఒక నిర్జీవయంత్రంలాగా
 నన్ను ఇచ్చేళ్ళుమాత్రం. అప్పటికీ, నేను ఆదర్శకాంతను కాబట్టి,
 నాజాతి రాక్షసంలో సహనం త్యాగంనిగ్రహం జీర్ణించియున్నవి కాపిట్టి ఇంత
 దీర్ఘకాలం సహించుకున్నాను. కాని సహనం కడముట్టి ఒక చెడుమహూ
 ర్తంలో అపరాధం చేశాను. స్వర్గమో నరకమో, సంఘ విరుద్ధమో సంఘ
 సహజమో, నావయస్సునకు సహజమైన ఆనందానుభవాన్ని తోచరాదునివల్ల
 బొందాను. చాలు ! ఇక ఈ జీవితంమీద నాకు వాంఛలేదు. రండి ! మీ
 యచ్చవచ్చినట్లు ఇక దండించండి కత్తెరబోసులోపెట్టి కండతుండెములుగా

కోయించండి? కాలుసేతులకట్టి కాకర్లుక కునక శృగాలములకు వేయించండి? లేక ప్రళయకీలకీకా సద్భక్షులైన మీ కాపాగ్నిచ్చటలనే భస్మం చేయండి?

బృహ- వా! ఈ సర్వదేంద్రులందీయు నీవు పొందిన చిత్రావేదన ఇప్పుడిప్పుడు నాకు ఆర్థమగుచున్నది. కాని, ఒకింత సేపు నీ వల్లుండుము. ముందు ఈ పాతకి వ్యవహారమును పరిష్కరింపవలసిన యున్నది. ఓరీ చందా! కపట నటన బ్రహ్మచారీ! తారవనము వ్యసనమహాకూపమున బడుటకు హేతు వొకటి యుండిన చండవచ్చుగాక! నిర్భాగ్యుడై బ్రహ్మచర్యనిష్ఠ యందుండి నీవొప్పుకొని యీజాడే దారుణ గురుద్రోహమునకు హేతు వేమిరా? ఓరీ గోముఖ వ్యాధుమా?

శా. బేరా! యెంతటి ద్రోహ బుద్ధివిర చంద్రా! మర్మతీ! పాతకీ! లేలే హాకమునందు హావ్యను లు! నీ లీలన్ మదోన్మత్తులై దారాత్మ్యంబున గురుకాంతక బొందినారే! దురాచార్యునిన్నిక బూదిసేతు చటులాస్కర్షణర కాపాగ్నికిన్.

అంటూ మంత్రోదకాలు చాచుడిమీద చల్లబోతాడు.

“అఁ అఁ అగండి! అగండి!” అని తార అరుస్తుంటుంది.

అదేసమయములో పర్యవేక్షకుంటూ జంబూ లంబూ ప్రవేశిస్తారు.

లంబూ- భగవన్! భగవన్! గాక్షున గురువర్యుడును మీకు అజన్మవిరోధియు నగు శుక్రిమహాస్థులనారు వస్తున్నాడు.

జంబూ- ఆ మంత్రోహము ఆ జగదాలచీలీ నాడుకూడా వస్తున్నాడు.

బృహ- ఓరీ! ఇది నాకుటుంబకలహము. దీనితో ఏకుక్రమనకుగాని ఏనారదునకుగాని ఏ యితర అధమాధమునకు గాని ఎట్టి ప్రసక్తియును లేదు. తెలిసినా! శాంతా! లంబోదరా! జంబుకేశ్వరా! మీకును అంతే! మీయుద్ధరు కూడా నా సన్నిధినుండి ఇప్పుడే ఈక్షణమే తొలగిపోండు లేదేని కోప ఘూర్ణితుడైయున్న ఈదేశ్వరి నాకున్నై నిపుడు వెలుపడు నొక్కొక్క పలుకు ఒక్కొక్క మహామారణాస్త్రమువలె మిమ్ము కబళింప గలదు. పొండు! పొండు! పోయి ఆ వచ్చెడి యేకాక్షితోనూ, ఆ యపశకున పక్షితోనూ తమతమ జీవితములపై ఆక కలదేని ఈక్రోధానిష్టమునీహము సన్నిధికి రావలదని చెప్పడు. పొండు! ఊఁ.

కాంత

లంబూ } చిత్తం. చిత్తం.

జంబూ }

(ముగ్గురూ నిష్క్రమణం)

బృహ- ఓరీ చంద్రా ! నీమహాపాతక జీవితకథకు స్వస్తి చెప్పనున్న నాకు అంతగా యము కలిగినది కాని, నావాక్కులందు పత్ర విల్పియుండునంతకాలము నీ వెక్కడికి రోగలవు ? ఓరీ గుర్రాహీ ! నిల ! నిల ! (అంటూ మంత్రిదకములు పట్టుకుంటాడు.)

తార- ఆగండి ! చుహరీ ! చంద్రుణ్ణి శపించినంత మాత్రంచేత ఫలమేమి ? నేను మళ్ళీ మీకు స్వీకారయోగ్య నవుతానా ? అతణ్ణికాదు నన్ను శపించండి !

చంద్ర- కాదు ! భగవన్ ! తప్పంతయు నాది ! నన్నే శిక్షించండి ! నేను తగుముద్రను విద్యార్థివై వచ్చితిని కాని విద్యార్థి కనచిత్రమగు రీతిని వర్తించి విద్యార్థిప్రపంచమున కెల్ల శాశ్వతకళంకమును ఘటించితిని. గురూత్తమా !

ఉ. వ్యర్థపు మాటలాడుచు. నప్రతితుల చెల్లిని సంచరించి. ప్రేమాధములందు ముని, పరమార్థపు విద్యల విస్మరించు విద్యార్థులు వ్యర్థజీవనులు, దండ్యులు : సంయమినాథ ! ఇంక విద్యార్థిగణమ్ము లెఱఁజుకుదాహరణమ్ముగ నన్ను జంపి, నో కార్థము బ్రహ్మచర్య మహిమాధికతన్ బ్రకటింపు మొట్టనో !

(అంటూ బృహస్పతి ముందు మోకరిస్తాడు)

అప్పుడు “ఆగు చంద్రా ఆగు బృహస్పతీ !” అంటూ

శుక్ర నారదులు ప్రవేశము

నార- బృహస్పతీ ! అతిఅవనాయక గౌరవమైన దలంపక ఈ పెరిహరకు నీకోపాగ్ని కాహుతి గావింపసెంచితివా ? ఔరా ! ఎంత కఠిందవు ?

శుక్ర- దేవగురూ ! భార్యయెడ మమకారము నింక విదేశాలక ఆసెను క్షయించి ఈ కుష్టువానిని మాత్రము శిక్షింప బూనుకుంటివా ? నీవిగ్యకు దగిన ధర్మ ధర్మ నిర్ణయ మియ్యేవా ? ఓయీ చంద్రా ! ఈముదుసలి నిన్ను శపింప సాహసించునేని శ్రేయప్రపంచమగు నా ప్రతికాపముచే నీతిని తిప్పు పెన్ ధించెదను గాన నిర్భీతి సందేహపు గాక.

తార- రాక్షసుగురూ ! దేవగురువు నీభిభీషికలకు బెరుగు సంతటి భీరుడుకాడు నుమా.

బృహ- ఓయీ ! అహ్వనింపకయే వచ్చిన అనవసరపు తీర్పులారా ! నాకునుష్టలేనిదే ఈకుటీరమునం దడుగిడిన మోసాహాసము నిక సహింపజాలను. సత్వరమే వచ్చిన ప్రోవను పొందు

శుక్ర- ఇది యింకను నీ కుటీరమని భ్రాంతి పడుచుంటివా ? గిమ్మతీ ! ఇది యిప్పుడు పవిత్రము న్యాశ్రమము కాదు— జారిణి విలాస మందిరము— స్వయంభో నృత రంగము— విటవిటీ దుర్గంధ పంకపంకల గుహగహనము !

తార- శుక్రమహర్షి ! ఆనందసరపు కంఠకోవయేల ? నీవు వచ్చునవనిని రండుమాటలతో ముచ్చటగా ముగించి చెప్పము.

శుక్ర- ఓయీ ! బృహస్పతి ! కులటా ప్రాణపతి !

ఉ. తార సుధాంసుతో గలసి తప్పినరించిన ఘోరవార్త యీ ధారుణి మారుమ్రోగె, ఋషితల్లజు లేడ్డురు గూడి నిన్ బహిష్కరము సేయ నిగ్గయమునల్పి సురేంద్రునిసన్నిధిన్ సభన్ దీరువ నున్న వారికను నీవతనంబు ధృవంబు గీష్పతి ! —

తార- మహర్షి ! మీకు యింతటి యపకీర్తిఘటించి మీప్రకాంత జీవనాన్ని ధ్వంసం చేసిన ఈమహాపాతికునిపై ఇక లవలేక నైనా చాలి తలవవద్దు. నేను ఈకథ యిక వివలేను. ఈదృశ్యం ఇకచూడలేను. నన్ను శపించి ఈపాపిష్ఠి తనవునుండి సత్వరమే విముక్తి ననుగ్రహించండి.

బృహ- నారీ ! ఒక్కంత యోషిక పట్టినయెడల ఎల్లరకును విముక్తికాగలదు. మునుముందు ఈశ్వరకానపు గ్రద్దలను యాచునొందగలక. అటులైన శుకా ! నారదా ! నాకు కులబహిష్కరమా ?

తార- ఔను. వెలి ! వెలి !

శుక్ర- వెలి !

బృహ- యిందుకు సప్తర్షుల నిగ్గయమా ? ఇంద్రుని ఆధ్యక్షతనూ ? దీని కొక సభయూ ? నాయుంటిగొడవలపై లోకమున కింతటి యాసక్తిగలిగినా ? తార ధోషునిన కృత్యమునకు మహర్షులు దేవతలు దేవులుఇంతగా తల్లడిల్లుచున్నారా ? ఓయీ ఈవార్త వాకరింగించుటకు మీకైనను ఏల సిగ్గు లేక పోయెను ? బుద్ధి సన్నగిల్లిన ఓ పెద్దలారా !

సీ. గౌతమవత్సితో గలసిన యింద్రాధ

ముని పూజసేయమే పుణ్యులార !

వరుసకు గూతురొ వాణిని గూడిన

బ్రహ్మ దేవుడు కాడె ప్రాజ్ఞులార !

సప్తర్షి సత్తులనతో సంగమించిన మహే

శ్వరుని బూజింపమే సరసులారా !

జారసప్రమాట్లు మురారికి గుడికట్టి

భజనలు సేయమే భక్తులార !

నీతిమట! ధర్మమట! నాకు నేర్పెదరట!

కాటికిన్ గాళ్ళు సాచిన ఖలుడనయ్య.

గోచులిన్ గట్టుకొని గొంతుగోసినాడ!

తప్పు నాయది గాని యీ తరుణి దానె?

నుద్దు లేటికి? పొండయా పెద్దలారా!

ఓయీ! బొచ్చిత్త మెరుగని యవివేకపుకవి యెవ్వడైన నేను ఇంద్రునిసన్నిధికి
 రెగవుకై బోతిననియు, శాసితమైన భార్యను మరల నాయంటికి దెచ్చుకొనుట
 యత్నించి ననియు, శాదిగాగల పుక్కిటిపురాణమున గల్పించిన గల్పించుగాక.
 నాయంటికి నేనేకర్తవ. శాతార యొక్కైన మహాధమునకు నేనేపరిష్కర్తను.
 తారా చంద్రులారా! పడుచువనపుమదో న్మాదమున వొడలెరుంగక యొకరిందిన
 మీరుడుతునమ్మ నిక్కముగా జ్ఞమించదగినది కాని, ఇదిలోకమే! లోకమనగా
 విపరీతనీతిదాహమయితో నాల్గులుసాచి గోండ్రించుచున్న భయంకరవ్యాఘ్రము!
 దీని యాకలి నుపశమింప కేయుటకై మీఇరువురనిప్పుడే బలియొసంగుచున్నాడ.
 ఓనీ తారా! ఓనీ చంద్రా!

గీ. వాక్కుపై నాకు సత్సంబంధ పలుకునేని,

మంత్రములు నాకు వశములై మనలునేని,

చంద్ర! మసియయి చేరుమా చంద్రునందు!

తార! భస్మమై కలిసిపో తార లందు!

(బ్రహ్మసృతి మంత్రోదకములు చల్లగా, మంటలు బయలుదేరుతేయ)

ఆమంటల్లో తారాచంద్రులు భస్మమైపోతారు.)

ఓయీ శుక్రా! ఓనీ నారద! తారాచంద్రుల నీవిధముగా శిక్షించి నందుకై
 మీకనులు చల్లబడి యుండవచ్చు. సర్వప్రపంచమును సంతృప్తిపడియుండవచ్చు
 కాని ఈదుష్టానకుమాత్రము తృప్తిలేదు. ఏలయున ఈ దురంతమునకెల్ల మూల
 తారణము నా లాలసత్వము—నాగ్రహార కిరాతకత్వము! కాటికి కాళ్ళుసాచియు
 బెండ్లాడ నాశించు నోవృద్ధులారా! నా తోదనము నాలింపుడు!

సీ. లేవలేకుండియు నావలె పడుచుల

బెండ్లాడునట్టి పాపిష్టులార !

ఆ భార్య వెలిచవి నాసింప గొంప ము

న్నినయట్లు ఘోషించ సనదలార !

వయసును బంధింప బగ్గములుండునే !

వక్రతిని అరికట్ట బ్రహ్మవశమే !

తప్పు నాయదియైన తారను దండించి

లోకమ్ము కొరకు నే లోభపడితి !

వృద్ధునై పెండ్లియాడి, యా వెలది గొంతు

కోసినట్టి పాతక మింక మాసిపోవ,

కాసలన్ జొచ్చి కఠినకర్కశ తపమ్ము

నేయువాడ ! ప్రంపచము రోయువాడ !

తగదు ! వృద్ధవివాహమ్ము తగదు ! తగదు !

(నిష్క్రమణం)

శుక్- నారదా ! నీకును నాకునుకూడ చక్కని శృంగభంగమైనది సుమా. అయిన నేమి ? బృహస్పతి నేడునీక్కుముగా సకలవిద్యా వాచస్పతివలె భాషించినాడు అతడు నాకు ఘోరకత్రువే యగుగాక — అతని సద్వర్తనము నన్ను ముగ్ధుని గావించినది, దేవగురూ ! నీకు నాహృదయపూర్వక ప్రణామములు. బృహస్పతి నీకీర్తి చిరంజీవియై నీవర్తనము సకలలోకాదర్శ ప్రాయమై విలసిల్లుగాక.

నారద- తథాస్తు ! తదాస్తు ! తథాస్తు !

మంగళశీతం (12).

తారాశకంకం సంప్రార్థనం.

తా రా శ శాం కం పాటలు

అనుబంధము 1

కొరస్ — సుఖముగా పోయి రావోయీ !
చంద్రా ! పోయి రావోయీ !

అనసూయ — మాతా పితల మది రంజిల్లి
నకలాగమములు సాంగముగా,
చదివి రావోయీ ! చంద్రా !
చదివి రావోయీ !

అత్తి — గురువే తండ్రి, గురునతి మాతా
అనయము వారల
అడుగులు కొలచి
తలలో నాలుకవలె చరియించి
పెద్దవాడనై పేరు వహించి
వేగ రావోయీ ! చంద్రా !
వేగ రావోయీ !

చంద్రుడు — తల్లి దండ్రులారా ! మీ
తోయుడనై నే జననమునొంది
కానిపనులకై కాల దువ్వదునే
తీర్చుకొందు ననుగన్న ఋణమును
దీవనలిడి యిక బనుపరే

అనుబంధము 2

భవానీ ! దయగనవే జననీ !...
సరసమృదువాణీ ! సురభరసుత !
పావని హేకళ్యాణీ ! భవానీ ! ...
మా పడతులకు నీ పదసేవ
యొకఁగా భవసాగర నావ
అది మహామాత ! హైమావతీ !
సారహీన సంసార తరణీ !
జీవతతికి జీవన మీసే

అగణితులకు సదాగతి నీవే
 పూజ గైకొవే కొమారి !
 మోహినీ ! గిరిజా ! వరపాణి !
 పాహిజననీ ! ప్రపూత చరణి !
 జయతు జవనీ ! జనోప కరణీ !
 జయజయ ఈశానీ ! జయతు హే
 జన్మ జన్మ దురితౌఘ నివారీ !...

అనుబంధము 3

రావోయీ రావోయీ !
 రావోయి చంద్రా !...
 చిమ్మచీకటులెల్ల చెదరి విడబాసె
 తారా మనోవీధి చంద్రికలు గాసె...
 నిర్మలానందమున నీవు నేను గూడి
 నేలాల నింగిలో మేఘాల తెరచాటు
 ఆటలే యాడుచు పాటలే పాడుచు
 హాయిగా దోబూచు లాడుకొందామా
 రావోయి రావోయి...

అనుబంధము 4

చంద్ర — తగదు పో నీకిది శాంతా !
 తగవాడగ దగుగా ! నాతో
 తగవాడగ దగునా
 సఖి వీవనుచు సరసను జేర
 మోసము సేయుట న్యాయమా !
 శాంత — హా ! చాలారా ! సరసము లే
 ఈ లీలా !

చంద్ర — జాణతనము మాను మాను
 శాంత — జాణవు నీవె చతురుడ వీవె

చంద్ర — నాదు లేడిని గైకొన లేదా
ఎట దాచితివో తెలుపగ రాదా

శాంత — ఇంతలేసి కనులుండగ లేదా
ఎందు గలదో యెరుగ లేవా

అనుబంధము 5

శాంత — భమరీ !

వ్రాలిన పూవుపై వ్రాల వదియేమే ?
ఆనిన పూవుల ఆన వదియేమే !

చంద్ర — వేసవేలు పూలు కలుగ
భమరీ కేమి లోపమా !

శాంత — ఇంత నీతి రహితమా
ఇంత హీనమా

చంద్ర — ప్రేమ కేమి రీతి
ప్రేమ కేమి భీతి
ప్రేమ కేమి నీతి
ప్రేమ కేమి జాతి

అనుబంధము 6

శాంత — భమరీ !

వ్రాలిన పూవుపై వ్రాల వదియేమే
ఆనిన పూవుల ఆన వదియేమే ?
ప్రేమలేని యీ జీవనమేల !

చంద్ర — ప్రేమయే జీవన లీల

శాంత — పూవు చెవిలో భమరీ చేరి
ఫలంకు పలుకుకే—

చంద్ర — ప్రేమ !

శాంత } — ప్రేమయేగా జీవనము

చంద్ర } — ప్రేమయేగా పావనము

అనుబంధము 7

శాంత - మేత తెచ్చాను తినండోయ్!
 నా కోడల్దారా! మేత తెచ్చాను తినండోయ్!
 తినండి గడ్డి! తినండి మేత!
 మీలాటి కోడలుంటే
 ఆనందం! ఆనందం!
 ఆనందం! బ్రహ్మానందం!
 చల్! చల్! చల్!

లంబు } బండిలాగలేము నీకు
 జంబు } - దండ పుమ్మా
 బాధ పెట్టకుండ మమ్ము
 విడుమమ్మా!

శాంత - ఓహో చాలు! చల్! చల్! చల్!

లంబు } అయ్యయ్యయ్యో!
 జంబు } - అమ్మమ్మమ్మ!
 అన్నన్నన్నన్నన్నన్న

అనుబంధము 8

కృతార్థనైతిని హే దేవా!—
 తావక అమోఘ దర్శనమున...
 తరించెగా ఆశ్రమము
 మానోములు ఫలియించెనుగా.
 సురశేఖరా! —

అనుబంధము 9

ఆనంద సమయమిదే!—
 నాధునితోడ నాకము జూడ
 పోయెదగా ఈవేళ!—

మానసోధి భేదముతీర !

మోదము మీరె ?—

అనుబంధము 10

బృహ— సెలవు నొసగి పేగ బనువుడి !

కోరన్— రయంబుగా

సుఖంబుగా

శుభంబుగా

బృహ— ఆతిథి సేవ సేయుమా

ఆర్తజనుల సరియుమా

దయా ధర్మ నిరతవై

సదా చరింపుమా

అనుబంధము 11

తార— జీవన మిదేగదా సఖుడా !...

అహ ! అహహ ! హాహాహా

అతిఅతిహాహా !

తీరె నాదు కోరిక

ధన్యనైతినిగా ఈవేళ

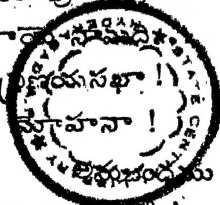
అహహ ! అహహ !—

చంద్ర— ప్రేమ లతిక పూలుపూసె

మోదమామోదమేమిది

తార— రార నా ప్రణయసఖా !

రార నా మోహనా !

12

జయ జయ మహేశ్వరీ !

భవానీ ! భవభయ నివారిణి !

మాతా !... ..

శ్రీరాజరాజేశ్వరీ

సమాజ పోషిణి మాతా !...

తిలక్ మహాశయుని జీవితము:-

మానికొండ సత్యనారాయణమూర్తి 5-0 0

భగవద్గీత:-

శ్రీ కణ్యానంద భారతి మాంతాచార్య స్వామి 5-0 0

అశోక ధర్మచక్రం:-

కేశవభట్ట సుదర్శన వెంకటేశ్వర మూర్తి B.A., 5-0 0

హిందీ తెలుగు ముఖాహవర్ణామ్:-

అను హిందీ తెలుగు జాతీయములు: యలమంచి వెంకటప్పయ్య 6-0-0

వీర భారతం

ఏటుకూరి వెంకటసర్వస్వ

1 వ భాగము 1-8.0

2 వ భాగము 1-4 0

లోక్సత్తా ముక్తావళి

అను తెలుగు సామెతలు; పునాదు 8400 పి. కృష్ణమూర్తి

5 0 0

సంస్కృత లోక్సత్తలు:-

పి. కృష్ణమూర్తి

5-0 0

ఇంగ్లీషు తెలుగు డిక్షనరీ:-

డి. టి. గావు

5-0-0

హిందీ తెలుగు డిక్షనరీ:-

కూచిమంచి సుబ్బారావు

10-0-0

సహధర్మ చాణిణి:-

కేశవభట్ట సుదర్శన వెంకటేశ్వర మూర్తి B. A.,

2-8-0

వీరాబాయి

E. భాష్యకాచార్యులు

2-8-0

సత్యవతి:-

E. భాష్యకాచార్యులు

2-0-0

సుయోధనుడు:-

E. భాష్యకాచార్యులు

2-0-0

కుమార సంభవము:-

కుడగంటి నూర్యనారాయణ శాస్త్రి

2-8 0

ధృవ పరిశోధకులు:-

పి. కృష్ణమూర్తి నాయుడు

1-4 0

